



Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra psychologie

Bakalářská práce

Problematika citové vazby a sexuální spokojenosti u žen v partnerském vztahu

Vypracovala: Viktorie Báňová
Vedoucí práce: Mgr. Jan Hynek, Ph.D.

České Budějovice 2024

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 10. 4. 2024

Podpis

Poděkování

Ráda bych vyjádřila své upřímné poděkování Mgr. Janu Hynkovi, Ph.D., za jeho odborné vedení, cenné rady a trpělivost, které mi poskytoval během vytváření této bakalářské práce. Jeho odborné znalosti a podnětné připomínky byly pro mě cennou podporou.

Také bych ráda poděkovala Mgr. Tomášovi Mrhálkovi, Ph.D., za jeho inspirativní přístup a motivaci, kterou mi poskytl v průběhu mého studia, zejména v rámci Semináře k tvorbě bakalářské práce. Jeho podněty a cenné rady mi byly velkým přínosem nejen při práci na této bakalářské práci.

Abstrakt

Bakalářská práce zkoumá vztah mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností u žen v partnerském vztahu. Cílem bylo prozkoumat vztah mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností a určit faktory, které mohou tento vztah ovlivňovat. Teoretická část práce definuje pojmy, jako jsou sexuální spokojenost, citová vazba a shromažďuje nejnovější poznatky ze současných výzkumů obou konstruktů. V empirické části byl realizován kvantitativní výzkum prostřednictvím dotazníků ECR-RS pro měření citové vazby a GRISS pro měření sexuální spokojenosti. Výzkum proběhl formou dotazníkového šetření a zúčastnilo se ho 1170 žen starších 18 let, které se aktuálně nacházely v partnerském vztahu. Analýza dat s využitím Spearmanova korelačního koeficientu a lineární regrese ukázala statisticky významnou souvislost mezi citovou vazbou k partnerovi a mírou sexuální spokojenosti. Výsledky naznačují, že kvalita citové vazby má vliv na sexuální spokojenost. Práce přináší nové poznatky pro oblast mezilidských vztahů a zdůrazňuje význam citové vazby pro kvalitu partnerského života.

Klíčová slova

Citová vazba; sexuální spokojenost; dotazník GRISS; dotazník ECR-RS

Abstract

The bachelor's thesis explores the relationship between emotional attachment and sexual satisfaction in women in a partnership. The goal was to investigate the relationship between emotional attachment and sexual satisfaction and to determine the factors that may influence this relationship. The theoretical part of the thesis defines concepts such as sexual satisfaction, emotional attachment, and gathers the latest findings from current research on both constructs. In the empirical part, quantitative research was conducted using the ECR-RS questionnaires for measuring emotional attachment and GRISS for measuring sexual satisfaction. The research was conducted through a questionnaire survey and was participated in by 1 170 women over the age of 18 who were currently in a partnership. Data analysis using Spearman's correlation coefficient and linear regression showed a statistically significant relationship between emotional attachment to a partner and the level of sexual satisfaction. The results suggest that the quality of emotional attachment affects sexual satisfaction. The work brings new insights into the field of interpersonal relationships and highlights the importance of emotional attachment for the quality of partnership life.

Key words

Emotional attachment; sexual satisfaction; GRISS questionnaire; ECR-RS questionnaire

OBSAH

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Citová vazba	9
1.1 Vymezení pojmu a jeho definice	9
1.2 Základní myšlenky a pojmy teorie citové vazby	10
1.3 Typy citové vazby.....	13
1.4 Metody zjištění citové vazby	14
1.4.1 Dotazník ECR a jeho další varianty.....	15
2 Sexuální spokojenost	16
2.1 Vymezení pojmu a jeho definice	16
2.2 Vybrané faktory ovlivňující sexuální spokojenost	17
PRAKTICKÁ ČÁST	22
3 Cíle práce	23
3.1 Výzkumné otázky	23
4 Metodologie výzkumu	24
4.1 Pilotní výzkum.....	24
4.2 Výzkumný soubor.....	24
4.2.1 Kritéria pro výběr vzorku	24
4.2.2 Metoda sběru dat.....	25
4.2.3 Etika výzkumu	26
4.2.4 Charakteristiky výzkumného souboru	26
4.3 Výzkumné nástroje	30
4.3.1 Dotazník ECR-RS.....	30
4.3.2 Dotazník GRISS	31
4.4 Transformace dat a plán analýzy	34
5 Výsledky	36
5.1 Deskriptivní statistiky	36
5.2 Odpovědi na výzkumné otázky.....	38
6 Diskuse	43
6.1 Limity studie	45
7 Závěr	47
8 Souhrn.....	48
SEZNAM ZDROJŮ	49
SEZNAM TABULEK	56
SEZNAM GRAFŮ	57
SEZNAM OBRÁZKŮ	58
PŘÍLOHY	59

ÚVOD

Citová vazba a sexuální spokojenost představují důležité aspekty partnerských vztahů, které zásadně ovlivňují kvalitu života jednotlivců. V rámci intimního partnerství hraje citová vazba nezastupitelnou roli, poskytuje pevný základ pro vzájemné porozumění, důvěru a podporu. Zároveň sexuální spokojenost představuje dynamický prvek partnerského vztahu, ovlivněný nejen biologickými, ale i psychologickými a sociokulturními faktory.

Bakalářská práce *Problematika citové vazby a sexuální spokojenosti u žen v partnerském vztahu* se zaměřuje na vztah mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností u žen. Cílem práce je zjistit, jaký je vztah mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností a identifikovat faktory, které mohou ovlivňovat vztah mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností. V současném sociokulturním kontextu, kdy se mění genderové role, očekávání a normy, je důležité zkoumat, jaké úlohy hrají citová vazba a sexuální spokojenost ve vztahu k ženské subjektivitě a celkovému partnerskému uspokojení. Tato práce se snaží přispět k hlubšímu pochopení této problematiky prostřednictvím kvantitativního výzkumu podloženého relevantními teoretickými koncepty. Teoretická část bakalářské práce představuje přehled současných poznatků o vztahu mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností u žen v partnerském vztahu. Práce se opírá o teoretické rámce významných studií, ale zahrnuje také ty nejnovější poznatky. Empirická část reflektuje názory a zkušenosti žen v partnerském vztahu prostřednictvím kvantitativního výzkumu. Záměrem je v neposlední řadě také nabídnout základ pro další diskuzi a výzkum v oblasti citové vazby a sexuální spokojenosti s důrazem na specifika ženské perspektivy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Citová vazba

Termín "citová vazba" (*attachment*) byl prvně konceptualizován a promítnut do akademického světa britským psychoterapeutem a psychologem Johnem Bowlbym (Bowlby, 1953). Jeho práce na této problematice začala v průběhu třicátých a čtyřicátých let 20. století. Bowlby (1969) uvádí, že citová vazba není pouze subjektivním prožitkem, ale také jedním z klíčových faktorů pro individuální a sociální adaptaci. V teorii attachmentu zdůrazňuje zejména význam citové vazby v raném dětství a její vliv na budoucí sociální vztahy. Dle teorie je citová vazba vytvářena mezi dítětem a jeho primárním pečovatelem a má za cíl zajistit bezpečnost a podporu v raném vývoji.

První náznaky této myšlenky se objevily v Bowlbyho pracích, jako je *Child Care and the Growth of Love* (Bowlby, 1953), kde začal formulovat základní koncepty ohledně významu citového pouta mezi dítětem a jeho pečujícími osobami. Jeho myšlenky byly dále rozpracovány a zdokonaleny v publikacích, jako je *Attachment and Loss* (Bowlby, 1969), kterou lze považovat za jednu ze zásadních, kde teorii attachmentu detailněji rozvinul.

Teorie attachmentu Johna Bowlbyho významně formovala oblast vývojové psychologie a poskytla teoretický základ pro následný výzkum (Vágnerová, 2000). Johna Bowlbyho lze považovat za prvního, kdo zavedl termín "*attachment*" do diskurzu o citové vazbě, čímž se stal průkopníkem v akademickém zkoumání tohoto fenoménu.

1.1 Vymezení pojmu a jeho definice

Pro úvod do této problematiky považujeme za důležité definovat pojem "attachment" v kontextu jeho terminologie a obsahu. V akademickém diskurzu se setkáváme s širokou paletou českých ekvivalentů, mezi něž patří "vazba," "citová vazba," "citové přilnutí," "vztahová vazba," "připoutání" a další. Sám Bowlby (2023) upřednostňuje v rámci popisu teorie citové vazby používání termínů citová vazba (*attachment*) a vazebná postava (*attachment-figure*). V této práci bude výhradně používán pojem "citová vazba" jakožto nejadekvátnější výraz, který nejlépe vystihuje emocionální a citovou povahu zkoumaného fenoménu. Příležitostně bude též užíván anglický ekvivalent "*attachment*".

Attachment lze definovat jako mechanismus chování, který má za cíl zvýšit u jednotlivce přesvědčení, že svět je bezpečné místo, kde lze navázat důvěryhodné vztahy, poskytovat si vzájemnou podporu a ochranu, a kde je možné bez obav prozkoumávat okolní prostředí a aktivně se zapojovat do sociálního života (Obegi & Berant, 2009). Dle Bowlbyho (2023)

představuje tento koncept základní kámen pro interpersonální vztahy, jelikož motivuje dítě k vyhledávání blízkosti k rodičům a aktivní komunikaci s nimi, což výrazně pozitivně ovlivňuje jeho pravděpodobnost přežití. Během blízkého vztahu s rodičem postupně dozrává psychická struktura dítěte, což je způsobeno interakcí s kapacitou a funkcemi vyvinutějšího mozku rodiče. Tyto repetitivní zkušenosti pak formují určitou vnitřní základnu v paměti dítěte, známou jako vnitřní pracovní modely, které následně ovlivňují jeho budoucí interpersonální vztahy (Vavrda, 2019).

Podle Bowlbyho (2023) citová vazba odráží vztah mezi dítětem a jeho rodičem (nebo primárním pečovatelem), který poskytuje dítěti pocit bezpečí, nezbytný pro správný rozvoj jeho sebevědomí. V rámci pozitivních vazebných vztahů dítě získává pocit vlastní hodnoty, učí se, jak být milováno, rozvíjí efektivní mezilidské dovednosti, stává se dostatečně sebevědomým na to, aby vyjadřovalo náklonnost a empatii k ostatním a cítí se emocionálně bezpečně.

1.2 Základní myšlenky a pojmy teorie citové vazby

Vazebné chování, zásadní mechanismus vytváření citových vazeb, se neomezuje pouze na lidské druhy, ale nalézáme jej i v širším kontextu přírody (Harlow, 1958). Jedním z průkopníků ve výzkumu vazby u primátů byl Harry Harlow. Jeho experiment s makaky, prováděný v 50. letech 20. století, zahrnoval separaci mláďat od matek a následně poskytování náhradních „matek“ vyrobených z drátěného ocelového rámu, z nichž jedna byla obalena látkou, a druhá byla vybavena lahvičkou s mlékem. Překvapivě mládě makaka vyhledávalo kontakt spíše s obalným rámem než s rámem poskytující mléko, což poukazuje na významnou potřebu tepla, bezpečí a pocitu pohodlí. Tyto poznatky zdůrazňují, že vazba není pouze biologickým výsledkem, ale zahrnuje i emocionální a psychologické aspekty (Harlow, 1958).

Právě v tomto kontextu zaujímá významné místo teorie citové vazby, jejímž průkopníkem byl John Bowlby (Bowlby, 1969). Jeho práce položila pevný základ pro porozumění vazebnému chování u lidí. Bowlbyho teorie připojení, jak ji prezentoval ve svém díle *Attachment and Loss*, formulovala komplexní rámec pro porozumění citových vazeb mezi dítětem a pečujícím jedincem (Bowlby, 1969). Tato teorie navazuje na biologický základ vazebného chování, přičemž zdůrazňuje přirozenou tendenci dětí vyhledávat a udržovat citové vazby s primárními pečovateli. Bowlby (1969) v teorii popisuje pojem "*secure base*" ve volném překladu "bezpečná základna". Pojem "bezpečná základna" reflektuje důležitou

roli citové opory poskytované pečující osobou. Toto zázemí následně funguje jako základ pro důvěrný průzkum světa a rozvoj důvěry v mezilidských vztazích. Bezpečné zázemí se konkrétně projevuje ve vztahu s jednou či více pečujícími osobami, které nejenže uspokojují potřeby dítěte, ale také slouží opěrný bod, na který se dítě obrací v situacích rozrušení či úzkosti. Simpson a Rholes (1998) doplňují, že jakmile je citová vazba vytvořená, má vliv na způsob, jakým se jedinec chová v mezilidských vztazích, zejména v situacích s vyšší mírou stresu.

Mary Ainsworth následně navázala na práce Johna Bowlbyho a rozvinula jeho teorii citové vazby. Její práce zdůrazňuje, že kvalita citového připojení v raném dětství ovlivňuje pozdější sociální a emocionální rozvoj jedince. Identifikovala tři hlavní typy citové vazby u dětí během prvních dvou let života: bezpečnou (jistou), nejistě-vyhýbavou a nejistě-ambivalentní (Ainsworth et al., 1978). The Strange Situation Procedure (někdy také Infant Strange Situation) vyvinutý Ainsworth a jejími kolegy (1978) představuje experimentální postup, kde je dítě vystaveno sérii oddělení a opětovného spojení s pečující osobou ve standardizovaném prostředí. Tato metoda umožňuje klasifikaci citového připojení dítěte do jednoho ze tří hlavních typů a pomáhá porozumět, jak děti reagují na stresové situace spojené s oddělením (Ainsworth & Bell, 1970). Zásadní výpovědní hodnotou je reakce dítěte na návrat matky. Sleduje se (1) jak dítě vyhledává blízkost, (2) jak snadné je utišit dítě a (3) jak rychle je dítě schopné se vrátit k předchozí činnosti (hře). V praxi se tato metoda stala významným nástrojem pro diagnostiku citových poruch u dětí a prozkoumání vztahů mezi citovým připojením a psychopatologickým chováním (Ainsworth et al., 1978). Dle Vágnerové (2000) posunula Mary Ainsworth svými pracemi poznatky o citových vazbách na novou úroveň. Zároveň Strange Situation Test zůstává jedním z významnějších nástrojů ve výzkumu a diagnostice v oblasti vývojové psychologie.

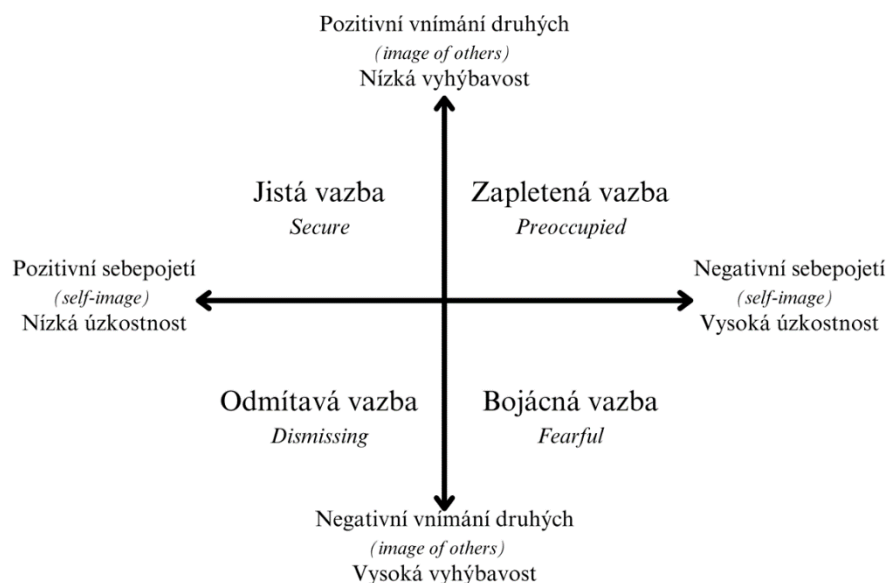
Další perspektivu na význam vazebného chování poskytuje práce Main a Solomon (1990), kteří rozvinuli teorii citové vazby a přinesli koncept dezorganizované vazby. Tento koncept zdůrazňuje situace, kdy je pečující osoba zároveň zdrojem podpory a zdrojem stresu pro dítě. V práci Main a Solomon (1986) zmiňují zajímavý poznatek o dezorganizované/dezorientované vazbě, a to že není žádný náznak, že by dítě, které se chovalo dezorganizovaně s jedním rodičem nebo pečovatelem, projevovalo tento vzorec chování i s druhým rodičem. Za jednu z metod pro zkoumání citové vazby u dospělých je považováno Adult Attachment Interview (AAI), kterou vyvinula v roce 1985 Mary Main a její spolupracovníci. Jedná se o metodu polostrukturovaného rozhovoru, který zahrnuje

20 otevřených otázek. Otázky v rozhovoru se zaměřují na období dětství, konkrétně na významné zážitky. Primárním cílem metody je zjištění citové vazby u adolescentů a dospělých. Využití rozhovoru nalezneme v klinické i ve výzkumné sféře (Main et al., 1985).

Bartholomew a Horowitz (1991) dále rozšířili teorii citové vazby prostřednictvím představení čtyřkategorického modelu. Tento model identifikuje čtyři prototypy citové vazby, které vycházejí z kombinací dvou hledisek: jedincova sebepojetí (self-image) a obrazu o ostatních lidech (image of others). První hledisko, které jedinec má o sobě samém, se zaměřuje na vnitřní reprezentaci hodnot, představ a schopností. Druhé hledisko zahrnuje vnímání okolí, tj. způsobu, jakým vnímáme ostatní a jak jim přisuzujeme jejich schopnosti a hodnoty. V závislosti na pracovním modelu jednotlivce, zda je jeho sebepojetí pozitivní/negativní a zda je jeho vnímání druhých pozitivní/negativní, připadá jedinci jeden ze čtyř prototypů citové vazby, které autoři stanovují.

Čtyři prototypy (vzory) citové vazby: jistý (secure), zapletený (preoccupied), bojácný (fearful) a odmítavý (dismissing). Jedinci s prototypem jisté (pozitivní sebepojetí a pozitivní vnímání druhých) a zapletené vazby (negativní sebepojetí a pozitivní vnímání druhých) vykazují tendenci spoléhat se na druhé, hledat u nich pomoc, bezpečí a intimitu. Jedinci se zapleteným prototypem inklinují k nadměrné tendenci spoléhat se na druhé, jejich negativní sebepojetí (self-image) je nutí k tomu, aby se utvrzovali o vlastní hodnotě u druhých.

Obrázek 1 Model attachmentu dle Bartholomew a Horowitz (1991)



Zdroj: vlastní

Související výzkumy potvrzují, že tyto dvě hlediska, tedy jedincovo sebepojetí a obraz o ostatních, mají vliv na formování citových vazeb a mezilidských vztahů (Collins, 1996). Kvalita citové vazby v dětství, která odráží právě tyto hlediska, může dále ovlivňovat interpersonální vztahy v dospělosti (Mikulincer & Shaver, 2007). Tyto dvě hlediska nejsou izolované, ale vzájemně se ovlivňují a tvoří komplexní síť, která formuje naše vztahy a interakce s okolním světem.

1.3 Typy citové vazby

Podle teorie citové vazby navržené Johnem Bowlby (1969), kterou dále rozvíjela Mary Ainsworthovou (1978), se dělí citová vazba v dospělosti do dvou základních typů: jistá a nejistá vazba. Jistá (bezpečná) vazba je považována za optimální. Nejistý typ vazby dále rozděluje na vyhýbavou (*avoidant*) a ambivalentní/úzkostně-ambivalentní (*ambivalent*). Koncepty jisté (bezpečné), úzkostně-ambivalentní a vyhýbavé vazby, jak je popsáno v práci Ainsworth a Bowlby (1991), umožňují klasifikaci vazebných vzorců, které ovlivňují způsob, jakým jedinec vnímá a reaguje na vztahy v průběhu života.

Jistá (bezpečná) vazba se typicky projevuje u jedinců, kteří se cítí pohodlně ve svých vztazích a mají schopnost vyjádřit zájem a náklonnost k partnerovi. Jsou schopni efektivně řešit vztahové konflikty a nastavit zdravé hranice. Tito jedinci mají tendenci být důvěryhodní a loajální vůči svým partnerům. V případě potřeby projevují ochotu se obětovat (Ainsworth, 1978). Naopak úzkostně-ambivalentní vazba se projevuje u lidí, kteří mají tendenci projevovat silnou potřebu blízkosti a intimitu, ale zároveň pociťují úzkost a obavy ohledně opuštění. Jedinci s úzkostně-ambivalentní vazbou mohou mít sklony k obavám z odmítnutí a nedostatečného uznání (Ainsworth, 1978). Vyhýbavou vazbu je možné zpozorovat u jedinců, kteří mají tendenci vyhýbat se blízkým kontaktům a intimním vztahům. Zpravidla u nich bývá zdůrazňována nezávislost a strach z přílišného zavazování. Osoby s touto vazbou mohou mít problémy s projevováním emocí a často preferují nezávislost a autonomii ve vztahu (Ainsworth, 1978).

Tyto tři základní styly citové vazby mají významný vliv na kvalitu a stabilitu romantických vztahů u dospělých (Hazan & Shaver, 1987). Osoby s bezpečnou citovou vazbou mají tendenci budovat zdravější a uspokojivější vztahy, zatímco úzkostně-ambivalentní a vyhýbaví jedinci mohou mít obtíže v udržování stabilního a uspokojivého partnerství. Úzkostlivě připoutaní jedinci se intenzivně pokoušejí udržovat blízkost k vztahovým osobám a bedlivě sledují své vztahy, zda nevykazují známky nedostatečné

nebo slábnoucí fyzické nebo emocionální blízkosti (Cassidy & Berlin, 1994; Simpson & Rholes, 2019). Vyhýbavě připoutaní jedinci se naopak snaží udržet si ve vztazích nezávislost a soběstačnost, zároveň však popírají potřeby nebo emocionální stavy, které by mohly aktivovat systém připoutání (Mikulincer & Shaver, 2007). Vyhýbaví lidé si často nedovolí sblížit se se svými romantickými partnery (Campbell et al., 2001). Tato zjištění dokládají význam citové vazby v mezilidských vztazích a její dopad na emocionální blaho jednotlivců (Mikulincer & Shaver, 2007).

Madigan et al. (2023) v metaanalýze shromáždili více než 20 000 dyád (pečující osoba-dítě). Jejich cílem bylo vytvořit spolehlivé odhady distribuce čtyř typů vazeb dle The Strange Situation Procedure (SSP) a prozkoumat potencionální moderátory distribuce. Výsledky odhalily, že distribuce typů citové vazby dle SSP byla z 51,6 % bezpečná (jistá), 14,7 % vyhýbavá, 10,2 % ambivalentní a 23,5 % dezorganizovaná. Nebyly odhaleny rozdíly v distribuci mezi matkami a otci, také nebyly identifikovány rozdíly ve věku nebo pohlaví dítěte. Vyšší míra vyhýbavé a dezorganizované vazby v populaci byla spojena s nízkým socioekonomickým statusem. Vyšší míra dezorganizované vazby byla také zaznamenána u případů, kdy dítě zažilo špatné zacházení nebo bylo adoptováno z pěstounské či ústavní péče. Pro ambivalentní vazbu nebyly nalezeny žádné jedinečné prediktory.

1.4 Metody zjištění citové vazby

Tato kapitola se zaměřuje na metody, které nám umožňují lépe porozumět rozsáhlému konceptu vazbových teorií. Pro posouzení citové vazby byly vyvinuty specifické metody, přičemž současný výzkum se zabývá tím, jak rané citové vazby ovlivňují pozdější mezilidské vztahy včetně romantických partnerství a přátelství. Dvě hlavní dimenze citové vazby, a to vazbová úzkostnost a vyhýbavost, byly identifikovány jako zásadní pro interpersonální chování dospělých (Brennan et al., 1998). Tyto dimenze jsou měřeny pomocí různých sebesposuzovacích nástrojů, jako je dotazník *Experiences in Close Relationships* (ECR; Brennan et al., 1998) a jeho další revize, které poskytují pohled na interpersonální dynamiku. Kromě sebesposuzovacích metod výzkumníci využívají také projektivní techniky a klinické rozhovory, jako je *Adult Attachment Interview* (AAI; et al., 1985), ke zkoumání mentálních reprezentací citové vazby. Další významnou metodou je The Strange Situation Procedure (viz kapitola 1.2 Základní myšlenky a pojmy teorie citové vazby). Dle Cíglar et al. (2019) tyto metody umožňují odhalit hlubší vrstvy citové vazby, které nemusí být přístupné prostřednictvím sebehodnocení.

1.4.1 Dotazník ECR a jeho další varianty

Sebeuposuzovací dotazník *Experiences in Close Relationships* (ECR) byl vyvinut autory Brennan, Clark a Shaver v roce 1998. Dotazník ECR byl sestaven na základě empirických důkazů o existenci dvou relativně nezávislých dimenzí citové vazby – vazbová vyhýbavost (*attachment avoidance*) a vazbová úzkostnost (*attachment anxiety*). Vazbová úzkostnost odráží míru, do jaké se jedinci obávají odmítnutí a opuštění ve vztazích, jak intenzivně vyhledávají potvrzení a přijetí od svých mezilidských vztahů. Vazbová vyhýbavost pak charakterizuje míru, ve které se jedinci snaží udržet emocionální distanc a nezávislost, vyhýbají se intimitě a sdílení svých myšlenek a pocitů s ostatními. Bartholomew a Horowitz (1991) ve své teorii předpokládají, že tyto dvě dimenze mohou být také interpretovány jako tzv. obraz sebe a obraz druhých (viz kapitola 1.2 Základní myšlenky a pojmy teorie citové vazby). Hlavním cílem dotazníku ECR bylo poskytnout spolehlivý nástroj pro měření zmíněných dimenzí a zjišťování typu vazby v dospělosti. Dotazník ECR obsahuje 36 položek, rovnoměrně rozdělených mezi dvě hlavní dimenze – vazbovou úzkostnost a vyhýbavost. Každá dimenze je sycena 18 položkami. Respondenti hodnotí každou položku na sedmibodové Likertově škále.

Dotazník ECR se dočkal několika revizí. První revizi *ECR-Revised* (ECR-R) zveřejnili Fraley, Waller a Brennan v roce 2000, druhá revize dotazníku *ECR-Relationship Structures Questionnaire* (ECR-RS) byla zveřejněna v roce 2011 autory Fraley, Heffernan, Vicar a Brumbaugh. Tyto revize přinesly přesnější měření vazbových konstruktů, přičemž ECR-RS přidalo specifikaci vazbových osob, protože jedním z nedostatků původního dotazníku ECR byla právě nedostatečná specifikace vazbové osoby – položky v dotazníku byly zaměřeny na vztahy s „blízkými osobami“. Díky tomu ECR-RS nabízí komplexnější pohled na vazbové vzorce jedince v rámci různých typů vztahů (Cígler et al., 2019). Pro účely dotazníkového šetření byla využita varianta ECR-RS, která oproti původní verzi specifikuje vazbové osoby a díky tomu poskytuje informace o intrapersonálních rozdílech na základě vztahového kontextu. Tyto informace mohou přispět k hlubšímu porozumění, jakou roli hraje citová vazba v případě sexuální spokojenosti.

Dle Seitzl et al. (2016) se dotazník ECR a jeho revize staly jedním z nejrozšířenějších metod pro diagnostiku citové vazby dospělých. Za hlavní důvod popularity dotazníku je považováno zejména mapování prožívání blízkých vztahů pomocí dimenzionálního přístupu. V případě zkoumání intrapersonálních vztahů je dimenzionální přístup považován za výhodnější oproti přístupu typologickému.

2 Sexuální spokojenost

Obecně můžeme sexuální spokojenost definovat jako míru uspokojení jedince s vlastním sexuálním životem. Sexuální spokojenost zahrnuje široké spektrum faktorů včetně fyzického uspokojení, emocionální intimity, kvality sexuální komunikace mezi partnery a soulad sexuálních preferencí a potřeb (Pascoal et al., 2014). V odborné literatuře existuje široké spektrum definic sexuální spokojenosti, které reflektují multidimenzionální postavení pojmu. Vzhledem k rozsahu a komplexnosti tématu považujeme za přínosné v této části představit různé akademické pohledy na pojem sexuální spokojenosti, aby bylo možné lépe pochopit jeho význam.

2.1 Vymezení pojmu a jeho definice

Sexuální spokojenost je komplexní konstrukt, který zahrnuje fyzické, emoční a interpersonální aspekty sexuálního prožívání. Autoři (Apt et al., 1996; Byers, 2001; Rausch & Rettenberger, 2021) poukázali na to, že sexuální spokojenost je významně spojena s celkovou spokojeností ve vztahu a může sloužit jako ukazatel kvality vztahu.

Jedna ze základních definic vychází od Renaud et al. (1997), která sexuální spokojenost definuje jako stav, kdy není nespokojenost. Heiman et al. (2011) poukázali na to, že sexuální spokojenost je nejen výsledkem uspokojivé sexuální aktivity, ale také významným ukazatelem celkové kvality a zdraví partnerského vztahu. V této perspektivě je sexuální spokojenost spojena s emocionální intimitou, komunikací a vzájemným porozuměním mezi partnery. Hurlbert et al. (1993) definují sexuální spokojenost počtem orgasmů, které jedinec zažije během určitého časového období, nebo frekvencí, s jakou se člověk věnuje sexuální aktivitě. Jiný pohled na celou problematiku přináší Byers (2005), který definici sexuální spokojenosti staví na míře, do jaké osoba cítí, že její sexuální potřeby a očekávání jsou naplňovány v kontextu jejího vztahu. Tato perspektiva přináší do popředí individuální rozdíly v sexuálních preferencích a očekáváních a jejich vliv na vnímání sexuální spokojenosti. Výzkum Pascoal et al. (2014) přinesl důležité poznatky o definici sexuální spokojenosti. Prostřednictvím dotazníkového šetření byly získány odpovědi od více než 700 respondentů na otázku: "*Jak byste definovali sexuální spokojenost?*". V této studii byly identifikovány dvě hlavní oblasti: individuální sexuální well-being a dyadické procesy.

První oblast se soustředí na pozitivní aspekty individuálních sexuálních zážitků, jako je potěšení, pozitivní emoce, vzrušení a orgasmus. Druhá oblast se zabývá dyadickými procesy, jako jsou romantika, sdílení emocí, naplňování tužeb a frekvence sexuálních aktivit. Výsledky ukazují, že společné potěšení je významnou složkou sexuální spokojenosti a že sexuální spokojenost je založena zejména na pozitivních sexuálních zkušenostech, nikoli z absence konfliktů nebo dysfunkcí.

2.2 Vybrané faktory ovlivňující sexuální spokojenost

Mezinárodní studie *Global Study of Sexual Attitudes and Behaviors* (GSSAB), realizovaná v roce 2005, představuje jednu z nejrozsáhlejších analýz zaměřených na sexuální chování, postoje a spokojenost dospělé populace. Data byla získána od více než 27 000 respondentů, mužů a žen ve věku 40 až 80 let z 29 různých zemí světa. Cílem studie bylo identifikovat faktory ovlivňující sexuální chování. Analýza odhalila rozdílnost v úrovni sexuální spokojenosti napříč různými kulturami a zeměmi. Toto zjištění poukazuje na význam sociokulturního prostředí, které má zásadní význam pro sexuální chování a prožívání sexuální spokojenosti. Byla zjištěna pozitivní korelace mezi dobrým fyzickým a mentálním zdravotním stavem a vyšší sexuální spokojeností, zatímco přítomnost zdravotních potíží měla negativní vliv na kvalitu sexuálního života jedinců. Autoři studie také poukazují na významný vliv otevřené komunikace mezi partnery jako primárního pilíře pro sexuální spokojenost. I přesto, že s přibývajícím věkem docházelo k poklesu sexuální aktivity a frekvence, nebylo zjištěno, že by starší respondenti vykazovali nižší úroveň sexuální spokojenosti (Laumann et al., 2005). Závěry se shodují také s dalšími výzkumy (Rausch & Rettenberger, 2021; Velten & Margraf, 2017), kteří uvádí, že věk ani délka vztahu nejsou prediktory sexuální spokojenosti. Podle Byerse (2005) má věk významný dopad na frekvenci sexuální aktivity, která je úzce spojena se sexuální touhou. U sexuální touhy lze pozorovat zajímavý trend: Zatímco u mužů s přibývajícím věkem sexuální touha a frekvence sexuální aktivity spíše klesají, u žen se s narůstajícím věkem sexuální touha může zvyšovat.

Dle Laumann et al. (2005) byly zjištěny rozdíly ve vnímání sexuální spokojenosti mezi muži a ženami. Muži obvykle uváděli vyšší míru spokojenosti, což se může odrážet odlišností v sexuálních potřebách a očekáváních mezi pohlavími, ale také vliv sociálních a kulturních faktorů. Tato zjištění potvrzují také autoři mezinárodní studie (Starc et al. 2022), kteří doplňují, že socioekonomické podmínky, zahrnující úroveň vzdělání, ekonomického statusu a dostupnost kvalitní zdravotní péče, měly významný dopad na sexuální spokojenost,

přičemž jedinci nacházející se v lepším socioekonomickém prostředí uváděli vyšší úroveň spokojenosti.

Na základě jedné z definic lze považovat sexuální funkci a vzájemné uspokojení sexuálních potřeb za základ pro dosažení sexuální spokojenosti. Dysfunkce, jako například erektilní dysfunkce u mužů nebo poruchy sexuálního vzrušení u žen, mohou významně snížit sexuální spokojenost (Rausch & Rettenberger, 2021). Naopak schopnost dosáhnout sexuálního uspokojení a uspokojit sexuální potřeby partnera je spojena s vyšší úrovní sexuální spokojenosti (Laumann et al., 1999). Rovněž fyzickou přitažlivost a vzájemnou sexuální přitažlivost nelze opomenout, vzhledem k jejich velkému vlivu, neboť přímo ovlivňují sexuální touhu a vzrušení (Basson, 2002).

Autoři (Apt et al., 1996; Byers, 2001; Rausch & Rettenberger, 2021) se shodují na souvislosti mezi sexuální spokojeností a spokojeností ve vztahu. Důkazem této souvislosti je početná řada studií (např. Byers, 2005; Roels & Janssen, 2020). Byers (2005) uvádí, že sexuální spokojenost a spokojenost ve vztahu se mění souběžně, respektive s rostoucí spokojeností ve vztahu roste spokojenost sexuální a naopak. Vowels a Mark (2020) v longitudinální studii párů identifikovali vztah mezi sexuální spokojeností a celkovou spokojeností ve vztahu. Poukazují zejména na to, že partnerská spokojenost může být prediktorem sexuální spokojenosti. Další autoři (Roels & Janssen, 2020; Sprecher, 2002) zdůrazňují, že sexuální spokojenost je úzce spojena nejen s frekvencí sexuální aktivity, ale také s kvalitou emocionálního spojení a vzájemnou komunikací mezi partnery.

Empirická zjištění poukazují, že komunikace o sexuálních potřebách a přáních je spojena s vyšší mírou sexuální spokojenosti (Byers, 2005). Otevřená a upřímná komunikace umožňuje partnerům vyjádřit své sexuální potřeby, přání a obavy, které mohou vést ke zvýšenému porozumění a intimitě mezi partnery (Byers & Demmons, 1999; Roels & Janssen, 2020). Výzkum dále ukazuje, že schopnost diskutovat o sexuálních preferencích a problémech je spojena s vyšší sexuální spokojeností a celkovou spokojeností ve vztahu (MacNeil & Byers, 2005, Roels & Janssen, 2020). Metz a Epstein (2002) navíc poukazují na důležitost řešení ve vztahových konfliktech, a rovněž na jeho vlivu. Dysfunkční řešení konfliktů může být příčinou nebo důsledkem některých sexuálních problémů. Zatímco konstruktivní interakce v rámci konfliktu může přispět k emocionální a sexuální intimitě ve vztahu. Na druhé straně Sprecher (2002) potvrzuje, že nedostatek komunikace, konflikty nebo vyhýbání se diskusi o sexuálních tématech byly spojeny s nižší sexuální spokojeností.

Dle Roels a Janssen (2020) lze tento vztah částečně připsat neschopnosti partnerů vyjádřit a splnit své sexuální potřeby a touhy. Mark a Jozkowski (2013) dále zkoumali vztah sexuální spokojenosti, spokojenosti ve vztahu a sexuální i nesexuální komunikací u párů v partnerském vztahu. Ve svých závěrech konstatují, že sexuální a nesexuální komunikace mezi partnery je významným mediátorem vztahu sexuální spokojenosti a spokojenosti ve vztahu.

Citovou vazbu lze považovat za jednu ze zásadních komponentů pro porozumění dynamiky partnerských vztahů a s tím související sexuální spokojenost. Teorie citové vazby, kterou původně formuloval John Bowlby, naznačuje, že způsob, jakým lidé navazují a udržují mezilidské vztahy v dospělosti, je ovlivněn vzorci vazby vyvinutými v raném dětství (Bowlby, 2023). Tato teorie byla dále rozvinuta Hazan a Shaver (1987), kteří se zaměřili na dospělé romantické vztahy, kde styl citové vazby ovlivňuje komunikaci, důvěru a intimní blízkost mezi partnery.

Hazan a Shaver (1987) zkoumali, jak se mění citová vazba v dospělosti a jaký má citová vazba vliv na prožívání milostného vztahu. Respektive dle jejich předpokladu se respondenti s různými styly citové vazby budou lišit ve způsobu, jakým charakterizují svůj partnerský vztah. V první části výzkumu porovnávali vývoj citové vazby na americké populaci. Autoři zjistili, že více než polovina (56 %) respondentů vykazovalo jistou (bezpečnou) vazbu, zatímco druhá polovina se rozdělila mezi vyhýbavou (25 %) a úzkostnou/ambivalentní vazbu (19 %). Tyto údaje jsou podobné proporcím uváděných v amerických studiích o vztahu kojenců k matkám, např. Campos et al. (1983) uvádí poměry citové vazby u respondentů jako 62 % jisté (bezpečné), 23 % vyhýbavé a 15 % úzkostné/ambivalentní. Z výsledků nedávné metaanalýzy (Madigan et al., 2023) více než 20 000 dyád připadla distribuce citové vazby následovně: 51,6 % bezpečná (jistá), 14,7 % vyhýbavá, 10,2 % ambivalentní a 23,5 % dezorganizovaná.

Hazan a Shaver (1987) dále zkoumali rozdílnost prožívání partnerského vztahu v rámci různých citových vazeb jedinců. Dle jejich závěrů respondenti s vyhýbavou citovou vazbou vykazovali zvýšený strach z intimity, emocionální nestabilitu a žárlivost. Naopak úzkostliví/ambivalentní respondenti byli charakterističtí prožíváním lásky zahrnující posedlost, touhu po reciprocitě, extrémní sexuální přitažlivost a žárlivost. Vztah úzkostné vazby a tendence k žárlivosti následně potvrzují i další studie (Dandurand & Lafontaine, 2014; Marshall et al., 2013).

Nejrůznější výzkumy ukazují (Feeney & Noller, 1991; Lafortune et al., 2022, Pietromonaco et al., 2004; Simpson & Rholes, 2019), že styl citové vazby může mít významný vliv na kvalitu a stabilitu romantických vztahů u dospělých. Jedinci s bezpečnou citovou vazbou mají tendenci mít uspokojivější a trvalejší vztahy, zatímco lidé s úzkostně-ambivalentní nebo vyhýbavou vazbou mohou častěji zažívat vztahové problémy a nejistoty. Feeney a Noller (1991) provedli studii, ve které se zaměřili na rozdíly ve stylech citové vazby mezi 374 vysokoškoláky a jejich romantickými partnery. Autoři zkoumali míru idealizace, kvalitu vztahu a postoje k partnerově sociální síti kontaktů. Respondenti s bezpečnou citovou vazbou vykazovali střední úroveň idealizace a projevovali pozitivní postoje k rodině svých partnerů. Současně vykazovali pozitivní vztahové charakteristiky. Naopak účastníci s vyhýbavou citovou vazbou projevovali nízkou úroveň emoční intenzity, zatímco jedinci s úzkostně-ambivalentní citovou vazbou projevovali vysokou míru idealizace.

Naproti tomu bylo cílem studie Butzer a Campbell (2008) prozkoumat vztah mezi citovou vazbou, sexuální a vztahovou spokojeností ve vzorku sezdaných párů ve věku 21-75 let. Výsledky jejich výzkumu ukázaly, že jedinci s vyšší mírou úzkostnosti a vyhýbavosti vykazovali nižší úroveň sexuální spokojenosti. Dále bylo zjištěno, že jedinci s partnery, kteří projevovali vyšší míru vyhýbavosti, rovněž hlásili nižší úroveň sexuální spokojenosti. Vztah mezi sexuální a manželskou spokojeností byl silnější u jedinců s vyšší mírou úzkostné vazby, a to jak u samotných respondentů, tak i u jejich partnerů s vyšší mírou úzkostné vazby.

Mikulincer a Shaver (2007) dále doplnili, že jedinci s bezpečným (jistým) stylem vazby prožívají vyšší sexuální spokojenost v partnerských vztazích. Osoby s bezpečnou (jistou) vazbou mají tendenci otevřeně komunikovat o svých sexuálních potřebách a přáních. To vede k lepšímu porozumění s partnerem. K této problematice Birnbaum (2007) na základě šetření mezi 96 izraelskými ženami doplňuje, že zejména úzkostná vazba byla významně spojena se sexuální nespokojeností.

Pietromonaco et al. (2004) uvádí, že jedinci s úzkostnou/ambivalentní citovou vazbou často nemluví otevřeně o svých sexuálních přáních a potřebách. Důvodem takového jednání může být snaha vyhnout se možné negativní reakci ze strany jejich partnerů, zejména pak strach ze ztráty partnera či strach z odmítnutí. Tento strach se může také projevovat sníženou úrovní sexuální komunikace, kdy se jedinci s vysokou úzkostností ve vazbě mohou vyhýbat vyjádření svých sexuálních touh a potřeb, aby předešli negativní reakci ze strany svého partnera.

Davis et al. (2006) dále k úzkostlivé/ambivalentní citové vazbě doplňuje, že tito jedinci mohou používat sexuální touhu za projev zájmu ze strany partnera. Pokud ze strany partnera cítí nedostatek sexuální touhy, může to pro ně být signálem odmítnutí. U těchto jedinců lze pozorovat, že prioritou se stává uspokojení sexuálních potřeb partnera, a to i na úkor vlastních sexuálních přání a potřeb, což vnímají jako způsob, jak zabránit možnému opuštění. Problematikou sexuální spokojenosti, sexuální touhy a citové vazby se také zabývali Mark et al. (2018), dle jejich závěrů je citová vazba prediktorem sexuální spokojenosti, zatímco mezi citovou vazbou a sexuální touhou nebyl zaznamenán významný vztah.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 Cíle práce

Cíle této bakalářské práce jsou směřovány k hlubšímu porozumění problematice citové vazby a sexuální spokojenosti u žen v partnerském vztahu. Hlavním cílem je zjistit, jaký je vztah mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností žen v partnerském vztahu. Tento cíl nás vede k prozkoumání, jak se tyto dvě komplexní složky partnerského života žen vzájemně ovlivňují a jaké faktory nebo souvislosti můžeme identifikovat mezi jejich úrovněmi. V návaznosti pak identifikujeme další faktory, které ovlivňují sexuální spokojenost žen v partnerském vztahu.

Výzkumné cíle práce:

- (1) Zjistit, jaký je vztah mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností u žen v partnerském vztahu.
- (2) Identifikovat faktory, které ovlivňují sexuální spokojenost u žen v partnerském vztahu.

3.1 Výzkumné otázky

Na základě výše uvedených cílů práce jsme stanovili následující výzkumné otázky.

VO1: Jaký je vztah mezi dimenzemi citové vazby a celkovou sexuální spokojeností ve vztahu?

HVO1: Jaký je vztah mezi dimenzí úzkostnosti dle dotazníku ECR-RS a celkovou sexuální spokojeností ve vztahu dle dotazníku GRISS?

HVO2: Jaký je vztah mezi dimenzí vyhýbavosti dle dotazníku ECR-RS a celkovou sexuální spokojeností ve vztahu dle dotazníku GRISS?

VO2: Jaké faktory ovlivňují sexuální spokojenost v kontextu dotazníku GRISS?

4 Metodologie výzkumu

4.1 Pilotní výzkum

V průběhu pilotního výzkumu jsme měli za cíl otestovat všechny prvky výzkumného projektu, abychom zajistili, že budoucí sběr dat bude probíhat bez problémů a výsledky budou spolehlivé a relevantní. Níže představujeme základní prvky pilotáže a zlepšení, která byla provedena. Cílem pilotáže bylo zejména prověřit a zdokonalit otázky, které budou pokládány v rámci demografického dotazníku. Pilotní výzkum byl realizován v průběhu června roku 2023. Na základě stanovených cílů byla vytvořena dotazníková baterie, která zahrnovala demografické otázky a dotazníky GRISS a ECR-RS. Ta byla následně distribuována dvanácti respondentkám, od kterých jsme získali zpětnou vazbu, která proběhla formou rozhovoru, kde byl kladen důraz zejména na porozumění obsahu otázek.

Získané poznatky díky pilotáži nám umožnily lépe formulovat a strukturovat otázky tak, aby byly jasné, srozumitelné a obsáhly všechny potřebné oblasti tématu práce. Zaměřili jsme se na odstranění dvojsmyslů, které by mohly vést k nesprávným interpretacím otázek. Dále byly provedeny úpravy v samotném formátu dotazníkové baterie. Byly doplněny jasné označené sekce, což mělo za cíl zvýšit přehlednost a usnadnit účastníkům vyplnění baterie. Vzhledem k tomu, že dotazníková baterie obsahovala několik částí, které byly vzájemně propojeny, bylo důležité zajistit, aby účastníci mohli snadno sledovat strukturu a postup vyplňování. Jednou z významných změn bylo také doplnění pole pro zpětnou vazbu od účastníků. Volné pole pro zpětnou vazbu mělo sloužit k tomu, aby účastníci mohli sdílet své názory, připomínky a případné obtíže, se kterými se při vyplňování setkali. Komentáře a připomínky od respondentů nám umožnily získat informace o silných a slabých stránkách dotazníkové baterie. Nejčastější připomínka byla v souvislosti s dotazníkem ECR-RS, protože v rámci něj se rozlišují vazbové osoby - matka, otec, partner a nejlepší přítel. Další připomínka se týkala zejména nepřítomnosti jedné z vazbových osob - např. smrt rodičů v brzkém věku, nepřítomnost nejlepšího přítele a podobně (viz kapitola 4.3 Výzkumné nástroje).

4.2 Výzkumný soubor

4.2.1 Kritéria pro výběr vzorku

Vzhledem k cílům práce byla zvolena následující kritéria pro výběr respondentů: (1) Do výzkumu byly zahrnuty pouze respondenti ženského pohlaví, starší 18 let.

(2) Respondentky byly zařazeny do výzkumu pouze pokud se nacházely v monogamním heterosexuálním vztahu. (3) Dále bylo stanoveno kritérium minimální délky partnerského vztahu, a to minimálně 6 měsíců. Podmínky týkající se partnerského vztahu vychází z kritérií dotazníku GRISS. V příručce není přímo uvedené kritérium na délku partnerského vztahu, nicméně Rust a Golombok (1999, str. 13) v příručce dotazníku GRISS uvádí, že „*délka období, které se hodnotí, by měla být dostatečná – alespoň několik týdnů – aby se zohlednila přirozená variance*“.

4.2.2 Metoda sběru dat

Pro účely této práce bylo využito metody nepravděpodobnostního výběru, konkrétně byl využit lavinový výběr (snowball) a výběr příležitostný (dobrovolný). Zvolený nepravděpodobnostní výběr na základě příležitosti a dobrovolnosti pak nejvíce vyhovoval online platformám, na kterých byl dotazník šířen. I přestože distribuce dotazníku pouze přes internet omezuje výběr vzorku pouze na osoby s přístupem k internetu, s ohledem na předchozí výzkumy (Carballo-Diequez et al., 2006) lze konstatovat, že dotazníky s citlivými otázkami, jako je sexualita, mohou výzkumníkům přinést větší ochotu respondentů dotazník vyplnit. Díky online distribuce lze také předpokládat větší otevřenost respondentů k citlivým otázkám. Sběr dat probíhal od 20. 8. 2023 do 15. 10. 2023.

Nejprve byly identifikovány a vybrány relevantní Facebookové skupiny, u kterých šlo předpokládat větší koncentraci žen. Tyto skupiny byly vyhledány pomocí klíčových slov a frází, jako například "ženy", "matky", "holky" a podobně. Po identifikaci relevantních skupin byli administrátoři těchto FB skupin osloveni s žádostí o spolupráci na výzkumu. V žádosti byly popsány cíle výzkumu, etické aspekty výzkumu a způsob sběru dat. Administrátoři skupin byli informováni o anonymitě a důvěrnosti údajů. Po schválení žádosti administrátory FB skupin byly vytvořeny příspěvky v těchto skupinách, ve kterých byly pozvány ženy k účasti na výzkumu. V příspěvcích byl poskytnut odkaz na dotazník umístěný na online platformě Google Forms.

Kromě Facebookových skupin byly v rámci rozšíření vzorku využity další online platformy, jako například eMimino.cz, Vinted.cz, Modrýkoník.cz a Chatujme.cz. Tyto platformy byly vybrány s ohledem na jejich uživatelskou základnu, která může přinést různé perspektivy na téma studie. V neposlední řadě byl dotazník distribuován e-mailem studentům PF JU, prostřednictvím studijního oddělení.

Vzhledem k využití nepravděpodobnostního výběru vzorku je nutné upozornit, že výsledky nemusí být zobecnitelné na populaci. Reichel (2009, str. 84) k výzkumné reprezentativitě vzorku uvádí, že „*reprezentativita není určována jen počtem zkoumaných jednotek, ale i mechanismem jejich výběru*“.

4.2.3 Etika výzkumu

V rámci výzkumu zaměřeného na problematiku citové vazby a sexuální spokojenosti žen v partnerských vztazích byl kladen důraz na dodržování etických principů. Etika výzkumu byla předem konzultována s vedoucím bakalářské práce a veškeré postupy byly navrženy s ohledem na dodržování etických standardů. Účastníci byli na počátku seznámeni s hlavním cílem, metodami sběru dat a účelem výzkumu. Účast v průzkumu byla zcela dobrovolná a každý respondent potvrdil informovaný souhlas (viz Příloha B Informovaný souhlas) před zahájením vyplňování dotazníkové baterie. Respondenti byli informováni o zaručené anonymitě a důvěrnosti poskytnutých informací. V případě jakýchkoli dotazů či pochybností byl účastníkům poskytnut e-mailový kontakt. Na konci dotazníku byl rovněž vyhrazen prostor pro případné komentáře nebo připomínky týkající se etiky výzkumu, avšak tento prostor nebyl žádným z respondentů využit k vyjádření obav nebo otázek spojených s etickými aspekty výzkumu.

4.2.4 Charakteristiky výzkumného souboru

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 1279 respondentů, kteří souhlasili s účastí ve výzkumu. Pro nesplnění podmínek bylo ze souboru vyřazeno celkem 109 respondentů. Nejčastějším důvodem nesplnění podmínek byla uváděná bisexuální orientace, dále pak vztah kratší než 6 měsíců. Dalším důvodem pro vyřazení z výzkumného vzorku bylo uvedení nereálných údajů například věk přesahující 100 let. Podmínky účasti byly ověřovány v samostatném modulu dotazníkové baterie, pokud respondent uvedl údaje, které nekorespondovaly s podmínkami účasti, byl přeměřován na závěrečné poděkování, tedy nebyl vpuštěn do vyplňování dotazníkové baterie.

Do finálního výzkumného vzorku bylo zahrnuto celkem 1170 žen (viz Tabulka 1), věk respondentek se pohyboval od 18 do 69 let ($M = 30,40$; $SD = 8,79$).

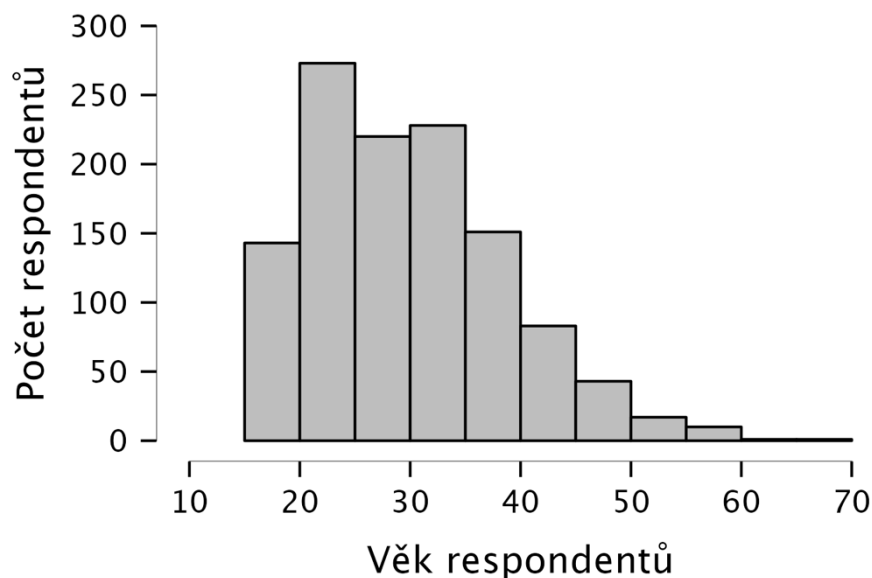
Tabulka 1 Deskriptivní statistiky věku respondentů

	N	M	Med	Mod	SD	Min	Max
Věk	1170	30,40	29,00	20,00	8,79	18,00	69,00

Zdroj: vlastní

Z dalších výsledků na základě Shapir-Wilk testu ($p < 0.001$) lze konstatovat, že distribuce věku nespĺňuje předpoklad pro normální rozložení. Získaný výzkumný vzorek je relativně mladý, mírně pravostranně (kladně) zešíkmený (0,788). Nejčastěji vyskytovaná hodnota (modus) je 20 let. Rozložení respondentů dle věku je zobrazeno v histogramu viz Graf 1.

Graf 1 Histogram rozložení dle věku respondentů



Zdroj: vlastní

Pro účely srovnání respondentů dle věku byly vytvořeny věkové kategorie dle Vágnerové (2000). Tyto kategorie zahrnují období adolescence (18-20 let), mladá dospělosti (21-35 let), střední dospělosti (36-45 let) a skupinu starších účastníků (46–69 let). Poslední skupina "starší" vznikla spojením skupin spadající do starší dospělosti a raného stáří, toto sloučení bylo provedeno z důvodu malého počtu lidí v těchto věkových skupinách. Jak níže uvedená tabulka naznačuje, nejvíce respondentů spadá do věkové skupiny mladá dospělost (21-35 let).

Tabulka 2 Deskriptivní statistiky věkových skupin

Věkové skupiny	N	%
adolescence (18 - 20 let)	143	12,2
mladá dospělost (21 - 35 let)	721	61,6
střední dospělost (35 - 45 let)	234	20
starší (46 - 69 let)	72	6,1

Zdroj: vlastní

Délku trvání partnerského vztahu zaznamenávali respondenti výběrem z celkem čtyř kategorií (6-12 měsíců, 1-5 let, 5-10 let a více jak 10 let). V našem vzorku byla nejvíce zastoupená kategorie s délkou trvání 1-5 let, kterou uvedlo 40,43 % žen (N = 475). Následovala kategorie s délkou trvání vztahu 5-10 let, kterou uvedlo 24,4 % (N = 286). Těsné zastoupení měla kategorie s délkou trvání déle jak 10 let, kterou uvedlo 23,8 % žen (N = 279). Většina respondentek žila v partnerském vztahu bez manželství (N = 669). Níže v Tabulce 3 uvádíme deskriptivní statistiky vztahového statusu a délky partnerského vztahu respondentek. Informace o délce vztahu byla důležitá pro porovnání s odpovědí z dotazníku GRISS.

Tabulka 3 Deskriptivní statistiky informací o partnerském vztahu

	N	%
Délka vztahu		
6-12 měsíců	130	11,1
1-5 let	475	40,5
5-10 let	286	24,4
více jak 10 let	279	23,8
Vztahový status		
svobodná	669	57,1
vdaná	430	36,7
rozvedená	71	6,0
vdova	0	0,0

Zdroj: vlastní

Ve vzorku bylo relativně vyrovnané rozložení žen, které mají děti (N = 600) a naopak žen bezdětných (N = 570). Respondentky, které uvedly, že děti mají, nejčastěji uváděly počet 2 dětí (N = 269).

Tabulka 4 Deskriptivní statistiky informací o dětech

		N	%
Děti	Ano	600	51,2
	Ne	570	48,7
Počet dětí			
	bezdětná	570	48,7
	1 dítě	242	20,6
	2 děti	269	22,9
	3 děti	68	5,8
	4 děti	18	1,5
	5 a více dětí	3	0,2

Zdroj: vlastní

Na konci demografického dotazníku byly položeny otázky týkající se sexuálního života. První otázkou byla sledována frekvence sexuální aktivity, přičemž respondentky mohly vybírat z předem definovaných kategorií nebo využít otevřené pole pro odpověď. Otevřené odpovědi byly následně ručně kódovány a zařazeny do příslušných kategorií. Další otázka se týkala subjektivní sexuální spokojenosti („*Jste celkově spokojená se svým sexuálním životem?*“), na kterou bylo možné odpovědět (1) „*Ano, jsem spíše nebo úplně spokojená.*“ nebo (2) „*Ne, jsem spíše nebo úplně nespokojená.*“ Se sexuálním životem bylo spokojeno nebo spíše spokojeno 72,3 % respondentek (N = 846). V Tabulce 5 jsou uvedeny konkrétní deskriptivní statistiky týkající se sexuálního života.

Tabulka 5 Deskriptivní statistiky informací o sexuálním životě

		N	%
Frekvence pohlavního styku			
	alespoň jednou denně	62	5,2
	alespoň jednou týdně	698	59,6
	alespoň jednou měsíčně	339	28,9
	alespoň jednou za půl roku	43	3,6
	alespoň jednou za rok	4	0,3
	alespoň jeden rok bez pohlavního styku	13	1,1
	nespecifikováno	11	0,9
Subjektivní sexuální spokojenost			
	spokojena nebo spíše spokojena	846	72,3
	nespokojena nebo spíše nespokojena	324	27,6

Zdroj: vlastní

4.3 Výzkumné nástroje

Vzhledem k stanoveným cílům práce byl zvolen kvantitativní přístup pro zkoumání vybraných proměnných. Výzkum proběhl formou dotazníkového šetření, které se skládalo ze tří hlavních částí. První část dotazníku byla určena pro získání základních demografických informací od respondentů, jako jsou pohlaví, věk, sexuální orientace a rodinný stav. Kromě toho byly do dotazníku zařazeny otázky zaměřené přímo na partnerský vztah, jako je délka trvání současného vztahu, frekvence sexuální aktivity a subjektivní spokojenost se sexuálním životem. Další dvě části se soustředily na měření citové vazby a sexuální spokojenosti. Citová vazba byla měřena pomocí dotazníku ECR-RS, zatímco sexuální spokojenost byla hodnocena dotazníkem GRISS.

4.3.1 Dotazník ECR-RS

Dotazník ECR-RS (*Experiences in Close Relationships-Relationship Structures Questionnaire*), který představili Fraley et al. (2011) jako revizi původního dotazníku ECR (viz kapitola 1.4.1 Dotazník ECR a jeho varianty), obsahuje 9 položek specifikovaných pro čtyři vazbové osoby – matku, otce, partnera a nejlepšího přítele. Dotazník tedy celkově obsahuje 36 položek, které sytí dvě dimenze: vazbovou vyhýbavost a úzkostnost. Dimenzi vazbové vyhýbavosti sytí šest položek (otázky č. 1, 2, 3, 4, 5 a 6), z nichž čtyři mají reverzní skórování (otázky č. 1, 2, 3 a 4). Druhá dimenze, vazbová úzkost, je tvořena třemi položkami (otázky č. 7, 8 a 9).

Pro každou dimenzi byla hodnocena reliabilita skrze vnitřní konzistenci jednotlivých položek. Cronbachovo alfa by měla dosahovat minimální hodnoty 0,7 (Hendl, 2015). Výsledné koeficienty jsou prezentovány v Tabulce 6.

Tabulka 6 Interní konzistence dimenzí ECR-RS

	Vnitřní konzistence dimenze vyhýbavosti	Vnitřní konzistence dimenze úzkostnosti
Vazbová osoba		
matka	0,93	0,76
otec	0,91	0,84
romantický partner	0,88	0,84
nejlepší přítel	0,91	0,88

Zdroj: vlastní

Českou verzi ECR-RS přeložil Macek et al. (2016) v rámci projektu Cesty do dospělosti. Psychometrické parametry české verze dotazníku ECR-RS byly také testovány Siroňovou et al. (2020) na vzorku 1023 účastníků, přičemž byla zjištěna vysoká míra vnitřní spolehlivosti s hodnotami mezi ($\alpha = 0.88–0.92$) pro dimenzi vyhýbavosti a ($\alpha = 0.74–0.88$) pro úzkostnost. V Tabulce 7 jsou uvedeny konkrétní hodnoty Cronbachovy alfy vůči dimenzím a vazbovým osobám. Cígler et al. v roce 2019 ve své souhrnné studii porovnávali různé české verze ECR, což poskytlo kompletní přehled o jednotlivých variantách, jejich přednostech a nedostatcích, včetně úplného znění položek a vyhodnocovacího manuálu. Siroňová et al. (2020) označili škálu úzkostnosti za problematickou, především kvůli jejímu krátkému rozsahu, zahrnujícímu pouze tři položky. Respondenti odpovídají na položky pomocí sedmibodové Likertovy škály (1 = rozhodně nesouhlasím, 2 = nesouhlasím, 3 = spíše nesouhlasím, 4 = nevím, 5 = spíše souhlasím, 6 = souhlasím, 7 = rozhodně souhlasím).

Tabulka 7 Interní konzistence dimenzí ECR-RS (viz Siroňová, 2020)

	Vnitřní konzistence dimenze vyhýbavosti	Vnitřní konzistence dimenze úzkostnosti
Vazbová osoba		
matka	0,92	0,74
otec	0,88	0,81
romantický partner	0,88	0,87
nejlepší přítel	0,89	0,88

Zdroj: Siroňová et al. (2020)

Dotazník ECR-RS, který se ve své struktuře zaměřuje na čtyři specifické vazbové osoby – matku, otce, romantického partnera a nejlepšího přítele, může mít omezení v případě starších osob. U této skupiny respondentů se totiž často vyskytuje situace, kdy uvedené vazbové osoby již nejsou na živu nebo takové vazby nikdy nevytvořili či osoby neznají. Dalším aspektem, který je třeba vzít v úvahu, je sedmibodová Likertova škála použitá v dotazníku. Z vlastní zkušenosti a na základě zpětné vazby respondentů můžeme konstatovat, že takto široká škála může být pro některé účastníky výzkumu náročná pro poskytnutí přesných odpovědí. Pětibodová škála by podle našeho názoru byla přehlednější a umožnila by respondentům odpovídat jednodušeji a konkrétněji.

4.3.2 Dotazník GRISS

K zjištění sexuální spokojenosti respondentů byl využit dotazník GRISS (*Golombok-Rust Inventory of Sexual Satisfaction*). GRISS je standardizovaný dotazník vyvinutý Rust a Golombok (1999) s cílem identifikovat (a změřit) faktory, které souvisí se sexuální

dysfunkcí a zjistit celkovou sexuální spokojenost v partnerském vztahu. Dotazník GRISS (Rust & Golombok, 1999) slouží jako nástroj pro zjišťování úrovně spokojenosti s různými aspekty sexuálního života a umožňuje identifikovat oblasti, které mohou být problematické nebo vyžadují zlepšení. Dotazník GRISS disponuje variantou zvlášť pro muže a ženy a je určen pro jedince, kteří se nacházejí v monogamním heterosexuálním partnerském vztahu. Podmínka monogamie se vztahuje zejména k vyplňování dotazníku – osoba, která vyplňuje dotazník, by měla své odpovědi vztahovat právě k jednomu partnerovi.

Dotazník obsahuje 28 položek, které sytí 7 subškál: anorgasmie, absence smyslnosti u žen, frekvence, komunikace, nespokojenost žen, vaginismus a vyhýbání se ženami, resp. vyhýbání se sexuální aktivitě. Celkové hrubé skóre může nabývat od 0 do 96, přičemž čím vyšší je hodnota dosaženého skóre, tím vyšší je sexuální dysfunkce. Odpovědi jsou zaznamenávány na pětibodové Likertově škále (Nikdy – Zřídka – Příležitostně – Obyčejně – Vždy), za každou otázku je možné získat 0-4 body. Vyplnění dotazníku trvá cca 10 minut.

Cílem dotazníku GRISS (Rust & Golombok, 1999) je poskytnout objektivní nástroj pro měření sexuální spokojenosti a sexuálních dysfunkcí jednotlivců ve vztazích. Dle názoru Rust a Golombok (1999) nelze na sexuální spokojenost pohlížet pouze na základě subjektivní spokojenosti. V manuálu proto upozorňují, že zásadní je výskyt, resp. (ne)přítomnost konkrétních sexuálních dysfunkcí. Proto je dotazník mimo jiné mnohdy používán ke zjišťování sexuálních dysfunkcí. Vyhodnocení dotazníku poskytuje profily pro každého jednotlivce zvlášť, ale zároveň i profil sexuálního spolužití v rámci daného páru. Dotazník lze proto použít orientačně pro zjišťování účinnosti různých forem terapie nebo pro přezkoumání vlivů různých intervencí (medicínských či farmaceutických). Rust a Golombok (1999) zároveň doplňují, že profily mohou být použity pro rychlou diagnostiku anebo pro úvodní screening, nemůže však poskytnout dostatečně podrobné údaje, které vyžaduje terapie. Využití dotazníku GRISS může být také porovnání s normativními hodnotami nebo pro sledování změn v sexuální spokojenosti během času.

Autoři dotazníku GRISS (Rust & Golombok, 1999) v manuálu uvádějí vysokou vnitřní konzistenci hlavní škály $\alpha = 0,94$ pro ženy a $\alpha = 0,98$ pro muže. Vnitřní konzistence jednotlivých dimenzí (viz Tabulka 8) se pohybuje od $\alpha = 0,61$ pro subškálu komunikace po $\alpha = 0,83$ pro subškálu anorgasmie. Reliabilita testu a retestu byla potvrzena Bennum et al. (1985) na 41 párech, kteří absolvovaly test před a po skupinové terapii. Ze 41 účastněných párů 20 párů prošlo manželskou terapií. Oba partneři vždy před a po manželské terapii

vyplnili dotazník GRISS. Bylo zjištěno významné zlepšení v kvalitě sexuálního fungování párů, zejména co se týče frekvence pohlavního styku, komunikace a sexuálního uspokojení. Z těchto závěrů Bennum et al. (1985) vyvozují, že behaviorální manželská terapie sama o sobě může být účinná v léčbě sexuálních problémů.

Tabulka 8 Interní konzistence GRISS (viz Rust & Golombok, 1999)

Subškála	Vnitřní konzistence
Frekvence	0,81
Komunikace	0,54
Nespokojenost ženy	0,11
Vyhýbání se ženami	0,80
Absence smyslnosti u žen	0,74
Vaginismus	0,34
Anorgasmie	0,74

Zdroj: Rust a Golombok (1999)

Na rozdíl od manuálu, naše výsledky vnitřní konzistence subškal dotazníku GRISS ukazují různé úrovně spolehlivosti (viz Tabulka 9). Subškála *Frekvence* vykazuje hodnotu Cronbachovy alfy 0,81. Na druhé straně, subškála *Komunikace* s hodnotou 0,54 a *Vaginismus* s hodnotou 0,34 vykazují relativně nízkou vnitřní konzistenci. Výrazně problematická je subškála *Nespokojenost ženy* s velmi nízkou hodnotou Cronbachovy alfy 0,11. Tato hodnota ukazuje na pravděpodobný nesoulad položek vůči společnému konstrukt.

Tabulka 9 Interní konzistence GRISS

Subškála	Vnitřní konzistence	Reliabilita testu a retestu
Frekvence	0,79	0,66
Komunikace	0,61	0,52
Nespokojenost ženy	0,64	0,47
Vyhýbání se ženami	0,82	0,62
Absence smyslnosti u žen	0,78	0,61
Vaginismus	0,73	0,82
Anorgasmie	0,83	0,61

Zdroj: vlastní

Dotazník GRISS, zaměřující se zejména na psychosociální aspekty sexuální spokojenosti, vykazuje určité omezení ve své struktuře, jelikož nezahrnuje biologický kontext. Dalším limitem je subjektivita hodnocení sexuální spokojenosti, které se opírá o individuální vnímání jedince. Odpovědi poskytnuté v dotazníku mohou být zkreslené sociálními

očekávaními a normami. Vliv společenské akceptace může vést k poskytování odpovědí, které jsou spíše sociálně žádoucí, než aby věrně odrážely skutečné postoje a zkušenosti respondentů, což může omezit upřímnost jejich odpovědí.

4.4 Transformace dat a plán analýzy

Data byla převážně zpracována ve statistickém programu JASP 0.16.4 (Intel), pro některé specifické analýzy byl využit program Jamovi. Před provedením statistické analýzy bylo nutné data nejprve vyčistit a transformovat. V první části dotazníku respondenti odpovídali na demografické otázky. Na základě periodizace Vágnerové (2000) byli respondenti rozděleni do čtyř věkových kategorií, aby bylo umožněno porovnání (viz kapitola 4.2.4 Charakteristiky výzkumného souboru). Po splnění kritérií (tj. být ženou starší 18 let s heterosexuální orientací a v partnerském vztahu trvajícím déle než 6 měsíců) následovala druhá část s otázkami z dotazníku GRISS, a nakonec třetí část s dotazníkem ECR-RS. Odpovědi respondentů bylo nutné vyčistit a překódovat pro další zpracování ve statistických programech. Celkem se výzkumu zúčastnilo 1279 respondentů, ale z důvodů nesplnění podmínek účasti bylo 109 respondentů vyřazeno. Nejčastějším důvodem pro vyřazení byla uváděná jiná orientace než heterosexuální a dále pak délka partnerského vztahu kratší než 6 měsíců.

Dotazník GRISS obsahuje 28 položek rozdělených do 7 subškál, které jsou definovány dvěma až čtyřmi položkami: anorgasmie (otázky č. 8, 14, 21 a 28), absence smyslnosti u žen (otázky č. 9, 12, 19 a 25), frekvence (otázky č. 3 a 15), komunikace (otázky č. 2 a 16), nespokojenost žen (otázky č. 5, 10, 18 a 22), vaginismus (otázky č. 17 a 24) a vyhýbání se sexuální aktivitě ženami (otázky č. 7, 13, 20 a 23). Skóre jednotlivých škál bylo nejprve sečteno a následně transformováno do hodnot od 1 do 9 dle manuálu GRISS (Rust & Golombok, 1999). Na závěr proběhl součet všech subškál pro získání výsledného skóre.

Dotazník ECR-RS obsahoval celkem 36 otázek, které byly rozděleny do čtyř sad po devíti otázkách, přičemž každá sada se vztahovala k specifické vazbové osobě – matce, otci, romantickému partnerovi a nejlepšímu příteli. V dotazníku ECR-RS bylo třeba přetransformovat několik reverzních položek, konkrétně položky č. 1, 2, 3 a 4 zaměřené na dimenzi vyhýbavosti. Dimenzi vyhýbavosti tvořily položky 1-6 (například reverzní položka: *"Pomáhá mi, když se v případě potřeby mohu obrátit na tuto osobu."*), zatímco dimenzi úzkostnosti tvořily položky 7-9 bez reverzního znění. Po transformaci položek byly

vypočítány skóry pro škály úzkostnosti a vyhýbavosti pomocí průměrů jednotlivých položek. Skórování položek proběhlo za využití metodiky Cíglera a kol (2019).

V rámci výzkumu jsme nejprve ověřovali vnitřní konzistenci použitých metod pomocí programu Jamovi (viz kapitola 4.3 Výzkumné nástroje). Dále v důsledku nesplnění předpokladů o normálním rozdělení dat byly pro statistickou analýzu využity neparametrické metody. Pro analyzování vztahu mezi proměnnými bylo využito Spearmanova korelačního koeficientu a jednoduché lineární regrese. Pro hladinu významnosti byla zvolena hodnota $\alpha = 0,05$.

5 Výsledky

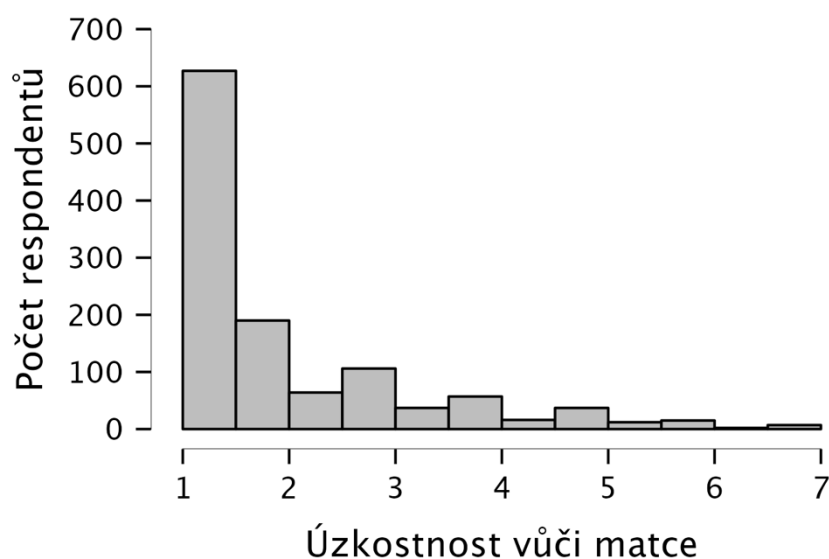
V této kapitole jsou formulovány a následně zodpovězeny výzkumné otázky vyplývající z cílů bakalářské práce. Práce se soustředí na prozkoumání vztahu mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností u žen v partnerském vztahu. Deskriptivní statistiky výzkumného vzorku jsou podrobněji rozvedeny v kapitole 4.2.4 Charakteristiky výzkumného souboru. Vzhledem k nenormálnímu rozložení dat byly pro analýzu využity neparametrické varianty testů. Vztah mezi dimenzemi citové vazby (dimenze úzkostnosti a vyhýbavosti) a sexuální spokojeností (součet subškál dotazníku GRISS) byl analyzován prostřednictvím Spearmanova koeficientu. Pro detailnější analýzu a zejména zjištění závislosti byla využita jednoduchá lineární regrese. Veškeré analýzy byly provedeny pomocí programů JASP a Jamovi.

5.1 Deskriptivní statistiky

Průměrná úroveň celkové sexuální spokojenosti v rámci našeho vzorku dosahovala $M = 25,90$, což v kontextu rozsahu škály u dotazníku GRISS (v dotazníku GRISS lze získat skóre od 0 do 96, přičemž čím vyšší skóre, tím vyšší je sexuální dysfunkce/nespokojenost) lze považovat za zajímavý údaj. Šikmost (0,90) a špičatost dat (1,14) ukazují, že distribuce je mírně pravostranně (kladně) zešikmená a lehce špičatější než normální distribuce. Shapiro-Wilk test potvrzuje, že data nejsou normálně distribuovaná ($p < 0,001$).

Proměnné dimenze úzkostnosti k různých vazbovým osobám vykazují různé střední hodnoty od $M = 1,95$ pro úzkostnost vůči matce po $M = 3,01$ pro úzkostnost vůči partnerovi. Proměnné dimenze úzkostnosti nejsou rovnoměrně rozložené ($p < 0,001$). Hodnoty šikmosti naznačují, že distribuce některých proměnných úzkostnosti jsou pravostranně (kladně) zešikmené, což znamená, že se vyskytují vyšší hodnoty daleko od středu distribuce. Například úzkostnost matky je výrazně pravostranně (kladně) šikmá (1.537) a má vysokou špičatost (1.953). Z toho vyplývá, že větší část respondentů hlásí nižší úroveň úzkostnosti vůči matce (viz Graf 2).

Graf 2 Histogram rozložení dle úzkostnosti vůči matce



Zdroj: vlastní

Podobně jako u úzkostnosti, tak proměnné vyhýbavosti nejsou normálně distribuované ($p < 0,001$). V rámci dimenzí vyhýbavosti se střední hodnoty pohybují od $M = 2,10$ pro vyhýbavost vůči partnerovi po $M = 4,55$ pro vyhýbavost vůči otci. Distribuce mají různé stupně šikmosti a špičatosti. Například vyhýbavost vůči otci má mírně levostrannou (zápornou) šikmost ($-0,106$), což naznačuje mírně levotočivou distribuci.

Vzhledem k nerovnoměrné distribuci dat budou v dalších testech využity neparametrické metody pro analýzu vztahů mezi proměnnými. Níže v tabulce uvádíme kompletní deskriptivní statistiky zkoumaných spojitých proměnných.

Tabulka 10 Popisné statistiky spojitých proměnných (ECR-RS a GRISS)

	M	SD	Min	Max	Šikmost	Špičatost
GRISS	25,90	11,07	4,00	72,00	0,90	1,14
ECR (matka) - anx	1,95	1,25	1,00	7,00	1,53	1,95
ECR (matka) - avo	3,70	1,71	1,00	7,00	0,33	-0,99
ECR (otec) - anx	2,40	1,56	1,00	7,00	1,08	0,45
ECR (otec) - avo	4,55	1,59	1,00	7,00	-0,10	-0,88
ECR (partner) - anx	3,01	1,56	1,00	7,00	0,63	-0,45
ECR (partner) - avo	2,10	1,09	1,00	6,66	1,32	1,65
ECR (kamarád) - anx	2,69	1,45	1,00	7,00	0,76	-0,15
ECR (kamarád) - avo	2,63	1,29	1,00	7,00	0,93	0,78

Pozn. GRISS = sexuální spokojenost, ECR (matka) - anx = vztahová úzkostnost vůči matce, ECR (matka) - avo = vztahová vyhýbavost vůči matce, ECR (otec) - anx = vztahová úzkostnost vůči otci, ECR (otec) - avo = vztahová vyhýbavost vůči otci, ECR (partner) - anx = vztahová úzkostnost vůči partnerovi, ECR (partner) - avo = vztahová vyhýbavost vůči partnerovi, ECR (kamarád) - anx = vztahová úzkostnost vůči nejlepšímu kamarádovi, ECR (kamarád) - avo = vztahová vyhýbavost vůči nejlepšímu kamarádovi

Zdroj: vlastní

5.2 Odpovědi na výzkumné otázky

VO1: Jaký je vztah mezi dimenzemi citové vazby a celkovou sexuální spokojeností ve vztahu?

Na základě získaných dat a jejich analýzy pomocí Spearmanovy korelační analýzy (viz Tabulka 11) lze odpovědět na výzkumnou otázku týkající se vztahu mezi dimenzemi citové vazby (úzkostnost a vyhýbavost) a celkovou sexuální spokojeností ve vztahu následovně: Mezi dimenzemi citové vazby a celkovou sexuální spokojeností ve vztahu byl identifikován významný vztah. Konkrétní zjištění uvádíme níže.

HVO1: Jaký je vztah mezi dimenzí úzkostnost dle dotazníku ECR-RS a celkovou sexuální spokojeností ve vztahu dle dotazníku GRISS?

Úzkostnost vůči partnerovi je spojena s nižší sexuální spokojeností, ale je nutné upozornit, že tato souvislost je méně výrazná než u vyhýbavosti. Hodnoty Spearmanova koeficientu naznačují, že vyšší úroveň úzkostnosti ve vztahu ($R = 0,212$, $p < 0,001$ pro úzkostnost vůči partnerovi) souvisí se zvýšeným celkovým skóre GRISS, což naznačuje nižší sexuální spokojenost. Lze konstatovat, že zvýšené obavy z odmítnutí a opuštění mohou mít negativní dopad na sexuální spokojenost, i když její přímý vliv může být méně významný než u vyhýbavosti.

Korelace mezi úzkostností vůči dalším vazbovým osobám (matka, otec a nejlepší přítel) a celkovou sexuální spokojeností nebyly tak výrazné jako u vyhýbavosti, ale přesto byly v případě vztahu k matce ($R = 0,09$, $p < 0,001$) a nejlepšímu příteli ($R = 0,15$, $p < 0,001$) statisticky významné. To naznačuje, že úzkostnost v citové vazbě může mít negativní dopad na sexuální spokojenost, i když její přímý vliv může být méně významný než u vyhýbavosti.

Tabulka 11 Hodnoty Spearmanova koeficientu mezi zkoumanými proměnnými

	GRISS	ECR (matka) - anx	ECR (matka) - avo	ECR (otec) - anx	ECR (otec) - avo	ECR (partner) - anx	ECR (partner) - avo	ECR (kamarád) - anx	ECR (kamarád) - avo	Věk
GRISS	-									
ECR (matka) - anx	0,09**	-								
ECR (matka) - avo	0,15***	0,42***	-							
ECR (otec) - anx	0,04	0,43***	0,09**	-						
ECR (otec) - avo	0,08**	0,13***	0,32***	0,35***	-					
ECR (partner) - anx	0,21***	0,30***	0,12***	0,32***	0,14***	-				
ECR (partner) - avo	0,43***	0,14***	0,21***	0,11***	0,09**	0,40***	-			
ECR (kamarád) - anx	0,15***	0,26***	0,09***	0,26***	0,15***	0,32***	0,15***	-		
ECR (kamarád) - avo	0,11***	0,13***	0,20***	0,06*	0,16***	0,06*	0,15***	0,41***	-	
Věk	0,13***	0,03	0,11***	-0,06*	0,01	-0,08**	0,20***	-0,11***	0,12***	-

Pozn. 1: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

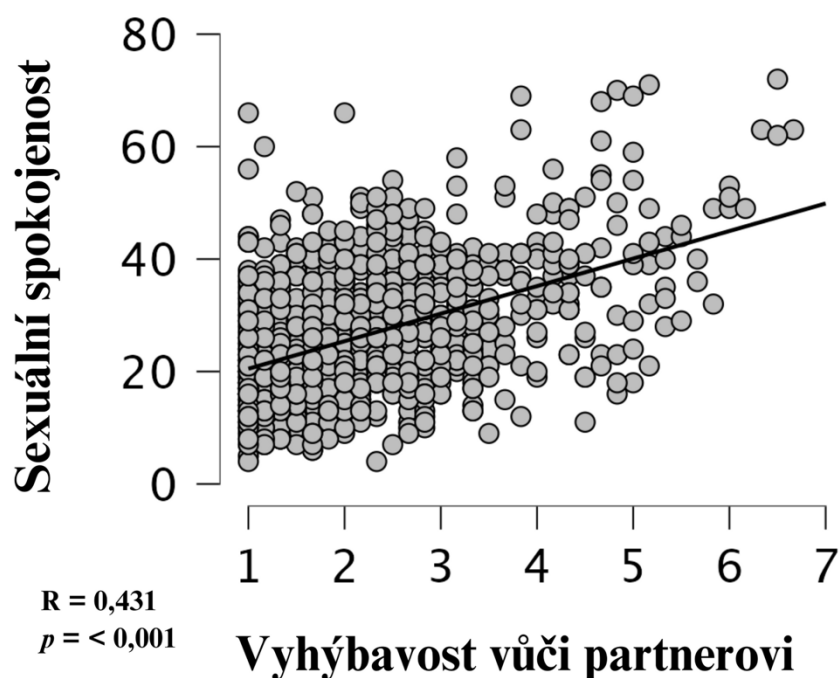
Pozn. 2: GRISS = sexuální spokojenost, ECR (matka) - anx = vztahová úzkostnost vůči matce, ECR (matka) - avo = vztahová vyhýbavost vůči matce, ECR (otec) - anx = vztahová úzkostnost vůči otci, ECR (otec) - avo = vztahová vyhýbavost vůči otci, ECR (partner) - anx = vztahová úzkostnost vůči partnerovi, ECR (partner) - avo = vztahová vyhýbavost vůči partnerovi, ECR (kamarád) - anx = vztahová úzkostnost vůči nejlepšímu kamarádovi, ECR (kamarád) - avo = vztahová vyhýbavost vůči nejlepšímu kamarádovi

Zdroj: vlastní

HVO2: Jaký je vztah mezi dimenzí vyhýbavosti dle dotazníku ECR-RS a celkovou sexuální spokojeností ve vztahu dle dotazníku GRISS?

V Grafu 3 je znázornění vztahu mezi dimenzí vyhýbavosti vůči partnerovi a celkovou sexuální spokojeností, které naznačuje silnou pozitivní korelaci ($R = 0,431$, $p < 0,001$). Lze konstatovat, že vyšší skóre vyhýbavosti u partnera souvisí s vyšším celkovým skórem GRISS. To může naznačovat, že zvýšená vyhýbavost vůči partnerovi souvisí s vyšší mírou sexuální dysfunkce, respektive s nižší sexuální spokojeností.

Graf 3 Korelační matice sexuální spokojenosti a vyhýbavosti vůči partnerovi



Zdroj: vlastní

V předchozí zmíněné tabulce si lze dále všimnout úzkého vztahu mezi mírou úzkostnosti vůči matce a partnerovi a vyhýbavostí vůči matce a otci. Toto zjištění ukazuje, že existuje variabilita v emocionální vazbě jednotlivce v závislosti na různých vztahových kontextech, což oponuje teorii emocionální vazby jako stabilního rysu osobnosti (Mikulincer & Shaver, 2003).

VO2: Jaké faktory ovlivňují sexuální spokojenost ve vztahu dle dotazníku GRISS?

Pro statisticky významné vztahy mezi proměnnými zjištěné korelační analýzou byla provedena jednoduchá regresní analýza. Přehled níže popisovaných vztahů je detailně zaznamenan v tabulkách 12, 13 a 14. Za závislou proměnnou byla zvolena sexuální spokojenost, která byla měřena dotazníkem GRISS.

Tabulka 12 Souhrn modelu lineární regrese

		R	R2	Adjusted R2	RMSE
Model	H0	0	0,00	0,00	11,07
	H1	0,65	0,43	0,42	8,36

Zdroj: vlastní

Dle Tabulky 12 lze konstatovat, že model vysvětluje značnou část variability sexuální spokojenosti. Výsledek ANOVA v níže uvedené tabulce ukazuje, že model lze uznat za statisticky významný ($p < 0,001$).

Tabulka 13 Výsledky ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
Model	H1					
	Regression	62050,68	7,00	8864,38	126,61	< 0,001
	Total	81354,52	1162,00	70,01		
	Residual	142405,21	1169,00			

Zdroj: vlastní

Jedním z faktorů, který ovlivňuje sexuální spokojenost, lze na základě výsledků (viz Tabulka 14) považovat vyhýbavost vůči partnerovi. Výsledky ukazují, že vyšší míra vyhýbavosti vůči partnerovi je prediktorem vyššího skóre na GRISS, což indikuje vyšší úroveň sexuální nespokojenosti. Tento vztah je statisticky významný s koeficientem 3.18 ($p < 0,001$).

Tabulka 14 Koeficienty v modelu lineární regrese

		Unstandardized	Standard Error	t	p
Model	(Intercept)	25,9	0,32	80,01	< 0,001
Model	(Intercept)	12,73	1,34	9,49	< 0,001
	Věk	-0,05	0,02	-1,72	0,086
	Vyhýbavost vůči partnerovi	3,18	0,24	12,82	< 0,001
	Frekvence (alespoň jednou týdně)	4,45	1,11	3,99	< 0,001
	Frekvence (alespoň jednou měsíčně)	8,39	1,2	6,98	< 0,001
	Frekvence (nespecifikováno)	13,42	2,79	4,81	< 0,001
	Frekvence (absence pravidelné sexuální aktivity)	11,87	1,62	7,31	< 0,001
	Subjektivní sexuální spokojenost (Jsem spíše nebo úplně nespokojena)	7,89	0,65	12,05	< 0,001

Zdroj: vlastní

Také frekvence sexuální aktivity byla identifikována jako faktor ovlivňující sexuální spokojenost. Respondenti, kteří uvedli vyšší frekvenci sexuální aktivity (alespoň jednou týdně nebo měsíčně), měli nižší skóre na GRISS ve srovnání s těmi, kteří uvedli sexuální aktivity méně často nebo vůbec, což naznačuje vyšší sexuální spokojenost. Tento vztah je statisticky významný ($p < 0,001$) pro všechny kategorie frekvence sexuální aktivity.

Dalším významným faktorem byla subjektivní sexuální spokojenost. Respondenti, kteří vyjádřili subjektivní nespokojenost, měli vyšší skóre na v dotazníku GRISS, což opět indikuje vyšší úroveň sexuální nespokojenosti. Tento efekt je velmi významný s koeficientem 7,89 ($p < 0,001$).

Posledním zahrnutým faktorem v modelu byl věk, jehož vliv byl však pro statistickou nevýznamnost zamítnut ($p = 0,086$).

Závěrem lze konstatovat, že faktory ovlivňující sexuální spokojenost ve vztahu dle dotazníku GRISS zahrnují především vyhýbavost vůči partnerovi, frekvenci sexuální aktivity a subjektivní sexuální spokojenost. Přičemž všechny tyto faktory mají statisticky významný vliv. Vliv věku nebyl v této analýze statisticky významný.

6 Diskuse

Empirická část práce měla za cíl prozkoumat vztah mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností. Výzkumný záměr byl motivován převážně současnými změnami v genderových rolích, očekáváních a normách. Cílem naší práce bylo prozkoumat, jaké aspekty mohou ovlivňovat sexuální spokojenost v partnerském vztahu. Výzkum se opíral o teoretické rámce, které byly v minulosti zavedeny významnými studii v oblasti citové vazby a sexuální spokojenosti s cílem přispět k hlubšímu porozumění této problematice prostřednictvím kvantitativní analýzy. Kvantitativní výzkum proběhl prostřednictvím dotazníkového šetření s využitím dotazníku ECR-RS (pro zjištění citové vazby) a dotazníku GRISS (pro zjištění sexuální spokojenosti). Naš výzkumný soubor zahrnoval 1170 žen heterosexuální orientace, které se nacházely v partnerském vztahu minimálně 6 měsíců.

Naše analýza ukazuje, že mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností existuje statisticky významná souvislost. Zjištění potvrzují, že vyšší míra úzkostnosti vůči partnerovi koreluje s nižší mírou sexuální spokojenosti, což odpovídá s předchozími výzkumy, jako jsou práce Hazan a Shaver (1987) nebo Gagné et al. (2021), kteří poukázali na vliv citové vazby na kvalitu partnerských vztahů a sexuální spokojenost. Zajímavým zjištěním bylo, že úzkostnost v citové vazbě neměla tak významný vliv na sexuální spokojenost, jak se původně předpokládalo. Toto tvrzení rovněž uvádí například Birnbaum (2007). Naopak se vyhýbavost ukázala jako významnější faktor. Tento nález může naznačovat, že úsilí o udržení určité nezávislosti může být pro sexuální spokojenost žen zásadnější než obavy z odmítnutí nebo opuštění.

Významný vztah mezi vyhýbavostí vůči partnerovi a sexuální spokojeností naznačuje, že vyšší míra vyhýbavosti souvisí s nižší sexuální spokojeností a vyšší mírou sexuální dysfunkce (jak uvádí například Rausch & Rettenberger, 2021). Vyhýbavost vůči partnerovi byla identifikována jako významný faktor, který ovlivňuje prožívanou sexuální spokojenost. Toto zjištění je v souladu s mnoha výzkumy (např. Butzer & Campbell, 2008; Gagné et al., 2021; Lafortune et al., 2022) kteří ve svých závěrech uvádějí, že jedinci s vyšší mírou vyhýbavosti vykazovali nižší úroveň sexuální spokojenosti. To naznačuje, že vyhýbavost může mít oproti úzkostnosti silnější negativní dopad na sexuální spokojenost žen. Zároveň je toto zjištění v rozporu se studii z minulosti, které uvádějí, že úzkostnost ve vazbě měla významnější vztah k sexuální spokojenosti než vyhýbavost ve vazbě (např. Tracy et. al., 2003; Birnbaum, 2007). Jedna z možných interpretací je, že vyhýbaví jedinci mají tendenci

udržovat emoční distanc a omezovat intimní interakce, což může vést k menšímu pocitu blízkosti a spokojenosti v sexuálním životě. Na rozdíl od toho, i když jedinci s vysokou úzkostností ve vazbě mohou mít obavy z odmítnutí nebo opuštění, jejich snaha o udržení blízkosti může paradoxně podporovat aspekty sexuální spokojenosti (Mikulincer & Shaver, 2007; Butzer & Campbell, 2008). Mikulincer a Shaver (2007) dále zdůrazňují význam bezpečné (jisté) citové vazby, která je prediktorem pro vyšší sexuální spokojenost ve vztahu a zdravou sexuální dynamiku. Citovou vazbu jako prediktor označili také Mark et al. (2018).

Prostřednictvím jednoduché lineární regrese bylo identifikováno několik významných faktorů ovlivňujících sexuální spokojenost, včetně vyhýbavosti vůči partnerovi, frekvence sexuální aktivity a subjektivní sexuální spokojenosti. Tyto výsledky jsou v souladu s očekáváním, že vyšší frekvence sexuální aktivity a subjektivní pozitivní hodnocení sexuálního života jsou spojeny s vyšší sexuální spokojeností. Závěry se shodují s Fraley et al. (1998), kteří uvádějí, že vyhýbavost v citové vazbě, nízká sexuální touha a nízká frekvence pohlavního styku mají významný vliv na nižší sexuální spokojenosti. Vliv frekvence sexuální aktivity na sexuální spokojenost byl potvrzen také v souladu s dalšími výzkumy (např. Rausch & Rettenberger, 2021, Roels & Janssen, 2020). V souladu se zjištěními Velten & Margraf (2017) nebyl věk prokázán jako faktor ovlivňující sexuální spokojenost.

V rámci výzkumné práce bylo identifikováno několik oblastí, které by mohly sloužit jako doporučení pro budoucí výzkum. Je zřejmé, že pro hlubší porozumění této problematice je nezbytný důkladnější výzkum sexuální spokojenosti, který by se měl soustředit na různé aspekty sexuálního života a identifikovat faktory, které mohou vést k sexuálním problémům nebo dysfunkcím. Zejména doporučujeme využití komplexnější testové metody, než je dotazník GRISS, který jak sami autoři uvádějí, poskytuje spíše screeningový nástroj (Golombok & Rust, 1999). Dále považujeme za užitečné dlouhodobá longitudinální sledování, která by mohla odhalit, jak se vztahy a sexuální spokojenost vyvíjejí v čase a poskytnout tak podrobnější pochopení vztahu mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností. V tomto ohledu lze zmínit studii provedenou Vowels a Mark (2020), kteří zvolili zmiňovaný longitudinální přístup při sledování partnerské a sexuální spokojenosti. Budoucí výzkum by také měl zohledňovat demografickou různorodost vzorku žen, aby bylo možné získat reprezentativnější pohled na zkoumanou problematiku. Významným směrem pro budoucí výzkum je také interkulturní studium vztahu mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností v různých kulturních kontextech, což by mohlo přinést cenné informace o tom,

jak kultura a společnost ovlivňují tyto aspekty partnerských vztahů. Zajímavým příspěvkem je práce Starc et al. (2022), která přináší mezikulturní pohled na sexuální spokojenost, ve výsledcích zdůrazňují značný rozdíl v sexuální spokojenosti mezi jednotlivými zeměmi. Dále by rozšíření dotazníkové baterie o další proměnné, jako jsou partnerská spokojenost, well-being, locus of control, prožívaná úzkost a deprese, umožnilo důkladnější analýzu vztahů mezi citovou vazbou, sexuální spokojeností a dalšími relevantními aspekty zdraví. Tato doporučení pro budoucí výzkum mají potenciál nejen rozšířit naše teoretické porozumění vztahu mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností, ale také přispět k praktické aplikaci ve formě účinnějších intervencí. Porozumění těmto aspektům považujeme za stěžejní pro rozvoj efektivních strategií, které by podpořily zdravé a uspokojivé partnerské vztahy.

6.1 Limity studie

Empirická část práce přináší zajímavé zjištění týkající se citové vazby a sexuální spokojenosti, avšak je důležité poukázat na jeho limity, které mohou ovlivnit interpretaci a zobecnění zjištěných výsledků. Výzkumný soubor byl omezen metodou nepravděpodobnostního výběru, přičemž byly použity lavinový a příležitostný (dobrovolný) výběr. Tento přístup může omezit reprezentativnost vzorku a ztížit generalizaci zjištění na širší populaci. Výběr respondentů pouze prostřednictvím internetu navíc omezuje vzorek na jedince s přístupem k internetu a může vést k selekci osob s určitými charakteristikami, které mohou ovlivnit výsledky. Dále se výzkum zaměřil výhradně na heterosexuální ženy, což omezuje schopnost aplikovat zjištění na širší spektrum sexuálních orientací, případně genderových identit.

I přes použití standardizovaných dotazníků, jako je ECR-RS a GRISS, se výzkum setkal s omezeními těchto měřících nástrojů. U dotazníku ECR-RS byly identifikovány potenciální slabiny ve struktuře otázek a škálování odpovědí, které mohou ztížit interpretaci dat a jejich přesnost. Dotazník GRISS, ačkoliv je uznávaným nástrojem pro měření sexuální spokojenosti, vykazuje v některých subškálách nízkou vnitřní konzistenci, což může omezovat spolehlivost zjištěných dat. Dále je třeba vzít v úvahu subjektivitu hodnocení sexuální spokojenosti, která může být ovlivněna sociálními očekáváními a normami. Tento faktor může vést k poskytování sociálně žádoucích odpovědí, což omezuje schopnost dotazníku odhalit skutečné postoje a zkušenosti respondentů. Výzkum také nepracuje s biologickými aspekty, které mohou významně ovlivňovat sexuální spokojenost. Toto

omezení redukuje schopnost práce poskytnout ucelený pohled na problematiku sexuální spokojenosti a citové vazby.

Přestože tato studie přináší zajímavé poznatky o vztahu mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností, považujeme za důležité přistupovat k interpretaci jejích výsledků s opatrností. Budoucí výzkum by měl zvážit rozšíření metodiky sběru dat, zahrnutí biologických faktorů a aplikaci kvantitativních i kvalitativních metod k poskytnutí komplexnějšího pohledu na zkoumané jevy.

7 Závěr

Závěrem této bakalářské práce můžeme konstatovat, že vztah mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností u žen v partnerském vztahu je komplexní a multifaktoriální. Hlavní výsledky práce ukázaly statisticky významnou souvislost mezi dimenzemi citové vazby – zejména úzkostností a vyhýbavostí – a celkovou sexuální spokojeností, jak bylo hodnoceno dotazníkem GRISS. Zjištění poukazují na to, že vyšší míra úzkostnosti v citové vazbě k partnerovi je spojena s nižší sexuální spokojeností, avšak její přímý vliv je méně významný než vliv vyhýbavosti. Silná korelace mezi vyhýbavostí v citové vazbě a sexuální spokojeností naznačuje, že vyšší míra vyhýbavosti souvisí s nižší sexuální spokojeností a vyšší mírou sexuální dysfunkce. Dále bylo identifikováno několik významných faktorů ovlivňujících sexuální spokojenost, včetně vyhýbavosti vůči partnerovi, frekvence sexuální aktivity a subjektivní sexuální spokojenosti. Tyto faktory mají statisticky významný vliv na celkovou sexuální spokojenost ve vztahu, přičemž věk se jako významný faktor neprokázal. Zjištění poukazují na důležitost citové vazby a jejího vlivu na sexuální spokojenost, což může mít potenciální důsledek pro zlepšení partnerských vztahů a sexuálního uspokojení. Naše výsledky reflektují zjištění předchozích výzkumů zabývajících se touto problematikou příkladem Lafortune et al. (2022), Rauch a Rettenberger (2021) nebo Roels a Janssen (2020).

Tato práce přispívá k pochopení složité interakce mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností a zdůrazňuje význam faktorů, jako je frekvence sexuální aktivity a pro sexuální spokojenost ve vztahu. Budoucí výzkum doporučujeme zaměřit na rozšíření demografického rozsahu respondentů, a především zahrnutí dalších proměnných, které by mohly ovlivňovat sexuální spokojenost, aby se získalo komplexnější pochopení této problematiky.

8 Souhrn

Bakalářská práce *Problematika citové vazby a sexuální spokojenosti u žen v partnerském vztahu* přináší pohled na dynamiku mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností žen v partnerských vztazích. Výzkum je motivován současnými změnami v genderových rolích, očekáváních a normách, s cílem prozkoumat, jak různé aspekty mohou ovlivňovat sexuální spokojenost ve vztahu. Cílem práce je identifikovat a analyzovat faktory, které ovlivňují vztah mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností za použití kvantitativního výzkumu.

Teoretická část práce vychází z významných studií v oblasti citové vazby, zejména teorie citové vazby dle Bowlbyho (1969), a dalších modelů citové vazby, jako je čtyřkategorický model dle Bartholomew a Horowitz (1991). Zkoumána je také sexuální spokojenost a její vztah k citové vazbě, opírající se o výzkumy, jako jsou ty od Hazan a Shaver (1987) či Mikulincer a Shaver (2007) a dále aktuálními studiemi (např. Rausch & Rettenberger, 2021; Roels & Janssen, 2020; Starc et al., 2022)

Výzkumný design zahrnoval kvantitativní dotazníkové šetření, jehož součástí byl dotazník ECR-RS pro měření citové vazby a dotazník GRISS pro měření sexuální spokojenosti. Výzkumný vzorek činil 1170 žen s heterosexuální orientací, které byly v partnerském vztahu minimálně 6 měsíců. Analýza dat odhalila statisticky významné vztahy mezi dimenzemi citové vazby a celkovou sexuální spokojeností, zejména mezi vyhýbavostí a sexuální spokojeností, kde vyšší míra vyhýbavosti korelovala s nižší sexuální spokojeností. Dále bylo zjištěno, že vyhýbavost vůči partnerovi, frekvence sexuální aktivity a subjektivní spokojenost se sexuálním životem mají významný vliv na sexuální spokojenost. Zatímco vyhýbavost vůči partnerovi a subjektivní nespokojenost byly spojeny s nižší sexuální spokojeností, vyšší frekvence sexuální aktivity byla spojena s vyšší sexuální spokojeností.

Výzkum přináší závěry pro další studie v této oblasti včetně doporučení rozsáhlejšího sběru demografických údajů a použití širší dotazníkové baterie pro komplexnější porozumění vztahu mezi citovou vazbou a sexuální spokojeností. Práce představuje zajímavý příspěvek k pochopení složité dynamiky citové vazby a sexuální spokojenosti, nabízí podněty pro další výzkum a potenciální východiska pro zlepšení partnerských vztahů a sexuálního uspokojení žen.

SEZNAM ZDROJŮ

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Lawrence Erlbaum.

Ainsworth, M. S., & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist*, 46(4), 333–341. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.46.4.333>

Ainsworth, M., & Bell, S. (1970). Attachment, Exploration, and Separation: Illustrated by the Behavior of One-Year-Olds in a Strange Situation. *Child Development*, 41(1), 49-67. <https://doi.org/10.2307/1127388>

Apt, C., Hurlbert, D. F., Pierce, A. P., & White, L. C. (1996). Relationship satisfaction, sexual characteristics and the psychosocial well-being of women. *Canadian Journal of Human Sexuality*, 5(3), 195–210.

Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226–244. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226>

Basson, R. (2002). A model of women's sexual arousal. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 28(1), 1–10. <https://doi.org/10.1080/009262302317250963>

Bennun, I., Rust, J., & Golombok, S. (1985). The effects of marital therapy on sexual satisfaction. *Cognitive Behaviour Therapy*, 14(2), 65-72.

Birnbaum, G. E. (2007). Attachment orientations, sexual functioning, and relationship satisfaction in a community sample of women. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(1), 21–35. <https://doi.org/10.1177/0265407507072576>

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss (No. 79)*. Random House.

Bowlby, J. (2023). *Vazba: teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Portál.

Bowlby, J., Frey, M. and Ainsworth, M.D.S. (1953) *Child Care and the Growth of Love*. Penguin Books.

Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (p. 46–76). The Guilford Press.

Butzer, B., & Campbell, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: A study of married couples. *Personal Relationships, 15*(1), 141-154. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2007.00189.x>

Byers, E. S. (2001). Evidence for the importance of relationship satisfaction in women's sexual functioning. *Women & Therapy, 20*(1/2), 23-26. https://doi.org/10.1300/J015v24n01_04

Byers, E. S. (2005). Relationship Satisfaction and Sexual Satisfaction: A Longitudinal Study of Individuals in Long-Term Relationships. *Journal of Sex Research, 42*(2), 113-118. <https://doi.org/10.1080/00224490509552264>

Byers, E. S., & Demmons, S. (1999). Sexual satisfaction and sexual self-disclosure within dating relationships. *Journal of Sex Research, 36*(2), 180-189. <https://doi.org/10.1080/00224499909551983>

Campbell, L., Simpson, J. A., Kashy, D. A., & Rholes, W. S. (2001). Attachment orientations, dependence, and behavior in a stressful situation: An application of the actor-partner interdependence model. *Journal of Social and Personal Relationships, 18*(6), 821-843. <https://doi.org/10.1177/0265407501186005>

Campos, J. J., Barrett, K. C., Lamb, M. E., Goldsmith, H. H., & Stenberg, C. (1983). Socioemotional development. In M. M. Haith & J. J. Campos (Eds.), *Handbook of child psychology: Vol. 2. Infancy and psychobiology* (pp. 783-915). Wiley.

Carballo-Diéguez, A., Miner, M., Dolezal, C., Rosser, B. R., & Jacoby, S. (2006). Sexual negotiation, HIV-status disclosure, and sexual risk behavior among Latino men who use the internet to seek sex with other men. *Archives of sexual behavior, 35*(4), 473-481. <https://doi.org/10.1007/s10508-006-9078-7>

Cassidy, J., & Berlin, L. J. (1994). The Insecure/Ambivalent Pattern of Attachment: Theory and Research. *Child Development, 65*(4), 971-991. <https://doi.org/10.2307/1131298>

Cígler, H., Cvrčková, A., Daňsová, P., Hašto, J., Charvát, M., Ježek, S., Kaščáková, N., Lacinová, L., & Seitl, M. (2019). Experiences in Close Relationships: České verze metod pro měření vazby vycházející z dotazníku ECR. *E-psychologie, 13*(3), 57-74. <https://doi.org/10.29364/epsy.359>

Collins, N. L. (1996). Working models of attachment: Implications for explanation, emotion, and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, *71*(4), 810–832. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.71.4.810>

Dandurand, C., & Lafontaine, M. F. (2014). Jealousy and Couple Satisfaction: A Romantic Attachment Perspective. *Marriage & Family Review*, *50*(2), 154–173. <https://doi.org/10.1080/01494929.2013.879549>

Davis, D., Shaver, P. R., Widaman, K. F., Vernon, M. L., Follette, W. C., & Beitz, K. (2006). "I can't get no satisfaction": Insecure attachment, inhibited sexual communication, and sexual dissatisfaction. *Personal Relationships*, *13*(4), 465–483. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2006.00130.x>

Feeney, J. A., & Noller, P. (1991). Attachment style and verbal descriptions of romantic partners. *Journal of Social and Personal Relationships*, *8*(2), 187–215. <https://doi.org/10.1177/0265407591082003>

Fraley, R. C., Garner, J. P., & Shaver, P. R. (2000). Adult attachment and the defensive regulation of attention and memory: Examining the role of preemptive and postemptive defensive processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, *79*(5), 816–826. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.5.816>

Fraley, R. C., Heffernan, M. E., Vicary, A. M., & Brumbaugh, C. C. (2011). The experiences in close relationships—Relationship Structures Questionnaire: A method for assessing attachment orientations across relationships. *Psychological Assessment*, *23*(3), 615–625. <https://doi.org/10.1037/a0022898>

Gagné, A. -L., Brassard, A., Bécotte, K., Lessard, I., Lafontaine, M. -F., & Péloquin, K. (2021). Associations between romantic attachment and sexual satisfaction through intimacy and couple support among pregnant couples. *European Review of Applied Psychology / Revue Européenne de Psychologie Appliquée*, *71*(3), 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.erap.2020.100622>

George, C., Main, M., & Kaplan, N. (1985). *Adult Attachment Interview (AAI)* [Database record]. APA PsycTests. <https://doi.org/10.1037/t02879-000>

Harlow, H. F. (1958). The nature of love. *American Psychologist*, *13*(12), 673–685. <https://doi.org/10.1037/h0047884>

Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>

Heiman, J. R., Long, J. S., Smith, S. N., Fisher, W. A., Sand, M. S., & Rosen, R. C. (2011). Sexual Satisfaction and Relationship Happiness in Midlife and Older Couples in Five Countries. *Archives of Sexual Behavior*, 40(4), 741-753. <https://doi.org/10.1007/s10508-010-9703-3>

Hendl, J. (2015). *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. Portál.

Hurlbert, D. F., Apt, C., & Rabehl, S. M. (1993). Key variables to understanding female sexual satisfaction: an examination of women in nondistressed marriages. *Journal of sex & marital therapy*, 19(2), 154–165. <https://doi.org/10.1080/00926239308404899>

JASP Team (2024). JASP (Version 0.18.3) [Computer software].

Lafortune, D., Girard, M., Bolduc, R., Boislard, M. A., & Godbout, N. (2022). Insecure Attachment and Sexual Satisfaction: A Path Analysis Model Integrating Sexual Mindfulness, Sexual Anxiety, and Sexual Self-Esteem. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 48(6), 535–551. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2021.2011808>

Laumann, E. O., Nicolosi, A., Glasser, D. B., Paik, A., Gingell, C., Moreira, E., Wang, T., & GSSAB Investigators' Group (2005). Sexual problems among women and men aged 40-80 y: prevalence and correlates identified in the Global Study of Sexual Attitudes and Behaviors. *International journal of impotence research*, 17(1), 39–57. <https://doi.org/10.1038/sj.ijir.3901250>

Laumann, E. O., Paik, A., & Rosen, R. C. (1999). Sexual dysfunction in the United States: Prevalence and predictors. *JAMA: Journal of the American Medical Association*, 281(6), 537–544. <https://doi.org/10.1001/jama.281.6.537>

Macek, P., Horská, E., Kotrlová, H., Kvitkovičová, L., Lacinová, L., & Ježek, S. (2016). *Paths to adulthood: Project and methods*. [Nepublikovaný rukopis]. Institut pro psychologický výzkum, Masarykova univerzita.

MacNeil, S., & Byers, E. S. (2005). Dyadic assessment of sexual self-disclosure and sexual satisfaction in heterosexual dating couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22(2), 169–181. <https://doi.org/10.1177/0265407505050942>

Madigan, S., Fearon, R. M. P., van IJzendoorn, M. H., Duschinsky, R., Schuengel, C., Bakermans-Kranenburg, M. J., Ly, A., Cooke, J. E., Deneault, A.-A., Oosterman, M., & Verhage, M. L. (2023). The first 20,000 strange situation procedures: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, *149*(1-2), 99–132. <https://doi.org/10.1037/bul0000388>

Main, M., & Solomon, J. (1986). Discovery of an insecure-disorganized/disoriented attachment pattern. In T. B. Brazelton & M. W. Yogman (Eds.), *Affective development in infancy* (pp. 95–124). Ablex Publishing.

Main, M., & Solomon, J. (1990). Procedures for identifying infants as disorganized/disoriented during the Ainsworth Strange Situation. In M. T. Greenberg, D. Cicchetti, & E. M. Cummings (Eds.), *Attachment in the preschool years: Theory, research, and intervention* (pp. 121-160). Chicago: University of Chicago Press.

Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J. (1985). Security in Infancy, Childhood, and Adulthood: A Move to the Level of Representation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, *50*(1/2), 66–104. <https://doi.org/10.2307/3333827>

Mark, K. P., & Jozkowski, K. N. (2013). The mediating role of sexual and nonsexual communication between relationship and sexual satisfaction in a sample of college-age heterosexual couples. *Journal of sex & marital therapy*, *39*(5), 410–427. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2011.644652>

Mark, K. P., Vowels, L. M., & Murray, S. H. (2018). The Impact of Attachment Style on Sexual Satisfaction and Sexual Desire in a Sexually Diverse Sample. *Journal of Sex & Marital Therapy*, *44*(5), 450–458. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2017.1405310>

Marshall, T. C., Bejanyan, K., Di Castro, G., & Lee, R. A. (2013). Attachment styles as predictors of Facebook-related jealousy and surveillance in romantic relationships. *Personal Relationships*, *20*(1), 1–22. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2011.01393.x>

Metz, M. E., & Epstein, N. (2002). Assessing the role of relationship conflict in sexual dysfunction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, *28*(2), 139–164. <https://doi.org/10.1080/00926230252851889>

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2003). The Attachment Behavioral System in Adulthood: Activation, Psychodynamics, and Interpersonal Processes. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, Vol. 35, pp. 53–152). Elsevier Academic Press. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(03\)01002-5](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(03)01002-5)

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. The Guilford Press.

Obegi, J. H. & Berant E. (2009). *Attachment theory and research in clinical work with adults*. The Guilford Press.

Pascoal, P. M., Narciso, I.deS., & Pereira, N. M. (2014). What is sexual satisfaction? Thematic analysis of lay people's definitions. *Journal of sex research*, 51(1), 22–30. <https://doi.org/10.1080/00224499.2013.815149>

Pietromonaco, P. R., Greenwood, D., & Barrett, L. F. (2004). Conflict in Adult Close Relationships: An Attachment Perspective. In W. S. Rholes & J. A. Simpson (Eds.), *Adult attachment: Theory, research, and clinical implications* (pp. 267–299). Guilford Publications.

Rausch, D., & Rettenberger, M. (2021). Predictors of Sexual Satisfaction in Women: A Systematic Review. *Sexual medicine reviews*, 9(3), 365–380. <https://doi.org/10.1016/j.sxmr.2021.01.001>

Reichel, J. (2009). Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Grada.

Renaud, C., Byers, E. S., & Pan, S. (1997). Sexual and Relationship Satisfaction in Mainland China. *The Journal of Sex Research*, 34(4), 399–410. <https://doi.org/10.1080/00224499709551907>

Roels, R., & Janssen, E. (2020). Sexual and Relationship Satisfaction in Young, Heterosexual Couples: The Role of Sexual Frequency and Sexual Communication. *The journal of sexual medicine*, 17(9), 1643–1652. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2020.06.013>

Rust, J., & Golombok, S. (1999). *Dotazník sexuální spokojenosti GRISS*. Psychodiagnostika.

Seitl, M., Charvát, M., & Lečbych, M. (2016). Psychometrické charakteristiky české verze škály Experiences in Close Relationships (ECR). *Československá psychologie*, 60(4), 351-371.

Simpson, J. A., & Rholes, W. S. (2019). Adult attachment orientations and well-being during the transition to parenthood. *Current opinion in psychology*, 25, 47–52. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2018.02.019>

Simpson, J. A., & Rholes, W. S. (Eds.). (1998). *Attachment theory and close relationships*. The Guilford Press.

Siroňová, A., Cígler, H., Ježek, S., & Lacinová, L. (2020). Psychometric Characteristics of the ECR-RS, Structure of the Relationship between Global and Specific Attachment – Cross-Validation of the Results using the Czech and Original Versions of the ECR-RS. *Studia Psychologica*, 62(4), 291–313. <https://doi.org/10.31577/sp.2020.04.806>

Sprecher S. (2002). Sexual satisfaction in premarital relationships: associations with satisfaction, love, commitment, and stability. *Journal of sex research*, 39(3), 190–196. <https://doi.org/10.1080/00224490209552141>

Starč, A., Enea, V., Racz, A., Palatin, K., Gabrovec, B., Đido, V., Dahmane, R., & Rotim, K. (2022). Predictors of sexual satisfaction: an international study. *Acta clinica Croatica*, 61(3), 449–486. <https://doi.org/10.20471/acc.2022.61.03.10>

Tracy, J. L., Shaver, P. R., Albino, A. W., & Cooper, M. L. (2003). Attachment styles and adolescent sexuality. In P. Florsheim (Ed.), *Adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research, and practical implications* (pp. 137–159). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Portál.

Vavrda, V. (2019). *Otázky soudobé psychoanalýzy: tradice a současnost*. Portál.

Velten, J., & Margraf, J. (2017). Satisfaction guaranteed? How individual, partner, and relationship factors impact sexual satisfaction within partnerships. *PloS one*, 12(2), e0172855. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0172855>

Vowels, L. M., & Mark, K. P. (2020). Relationship and sexual satisfaction: a longitudinal actor–partner interdependence model approach. *Sexual and Relationship Therapy*, 35(1), 46–59. <https://doi.org/10.1080/14681994.2018.1441991>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Deskriptivní statistiky věku respondentů	26
Tabulka 2 Deskriptivní statistiky věkových skupin	27
Tabulka 3 Deskriptivní statistiky informací o partnerském vztahu.....	28
Tabulka 4 Deskriptivní statistiky informací o dětech	29
Tabulka 5 Deskriptivní statistiky informací o sexuálním životě.....	29
Tabulka 6 Interní konzistence dimenzí ECR-RS	30
Tabulka 7 Interní konzistence dimenzí ECR-RS (viz Siroňová, 2020).....	31
Tabulka 8 Interní konzistence GRISS (viz Rust & Golombok, 1999).....	33
Tabulka 9 Interní konzistence GRISS	33
Tabulka 10 Popisné statistiky spojitých proměnných (ECR-RS a GRISS)	37
Tabulka 11 Hodnoty Spearmanova koeficientu mezi zkoumanými proměnnými	39
Tabulka 12 Souhrn modelu lineární regrese.....	41
Tabulka 13 Výsledky ANOVA	41
Tabulka 14 Koeficienty v modelu lineární regrese	41

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Histogram rozložení dle věku respondentů	27
Graf 2 Histogram rozložení dle úzkostnosti vůči matce	37
Graf 3 Korelační matice sexuální spokojenosti a vyhýbavosti vůči partnerovi.....	40

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Model attachmentu dle Bartholomew a Horowitz (1991)	12
--	----

PŘÍLOHY

Příloha A Propagační letáček

Dobrý den, jmenuji se Viktorie Báňová a jsem studentkou oboru psychologie na Jihočeské univerzitě.

Do výzkumu v rámci bakalářské práce sháním **ženy (18 - 65 let), které žijí v heterosexuálním partnerském vztahu.**

Chcete zjistit jak na tom jste se **sexuální spokojeností**?

A jak pevnou máte **citovou vazbu** ke svým nejbližším?



Výzkum: Problematika citové vazby a sexuální spokojenosti u žen v partnerském vztahu

Příloha B Informovaný souhlas

Dobrý den,

jmenuji se Viktorie Báňová a jsem studentkou psychologie na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Ve své bakalářské práci se zabývám problematikou citové vazby a sexuální spokojenosti u žen v partnerském vztahu. Výzkumná část práce bude postavena na datech z dotazníku sexuální spokojenosti GRISS a dotazníku pro hodnocení citové vazby ECR-RS.

Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění následujícího dotazníku, který se skládá z 72 otázek, které se dělí na 3 části. **Vyplnění dotazníku Vám zabere přibližně 10 minut.**

První část (8 otázek) je zaměřená na demografické údaje, druhá část (28 otázek) se zaměřuje na sexuální spokojenost a třetí část (36 otázek) zjišťuje kvalitu citové vazby ve čtyřech různých vztazích (matka, otec, partner a nejlepší přítel).

Podmínky účasti ve výzkumu:

1. Pohlaví žena
2. Alespoň 6 měsíců žijete v heterosexuálním partnerském vztahu
3. Je možné zodpovědět dotazy týkající se vztahu k matce, otci, partnerovi a nejlepšímu příteli.

Dotazník je anonymní, účast na výzkumu je zcela dobrovolná a máte právo kdykoliv se rozhodnout od výzkumu odstoupit, aniž byste museli uvést důvody.

Pokud máte jakékoli dotazy nebo připomínky, prosím, kontaktujte mě na e-mailové adrese: banovv00@pf.jcu.cz

Děkuji za Váš čas a účast ve výzkumu. Viktorie Báňová

Informovaný souhlas:

Potvrzuji, že

- a) jsem se seznámila s informacemi o cílech a průběhu výše popsaného výzkumu;
- b) dobrovolně souhlasím s účastí své osoby v tomto výzkumu;
- c) rozumím tomu, že se mohu kdykoli rozhodnout ve své účasti na výzkumu nepokračovat;
- d) jsem srozuměna s tím, že jakékoliv užití a zveřejnění dat a výstupů vzešlých z výzkumu nezakládá můj nárok na jakoukoliv odměnu či náhradu, tzn. že veškerá oprávnění k užití a zveřejnění dat a výstupů vzešlých z výzkumu poskytují bezúplatně.

Zároveň prohlašuji, že souhlasím se zveřejněním anonymizovaných dat a výstupů vzešlých z výzkumu a s jejich dalším využitím.

Příloha C České znění dotazníku GRISS

Verze pro ženy

1. Máte pocit, že vás sex nezajímá?
2. Ptáte se svého partnera, co se vám na vašem společném sexuální vztahu líbí a co nelíbí?
3. Stává se, že nemáte pohlavní styk i celý týden?
4. Lehce se pohlavně vzrušíte?
5. Považujete čas, který s partnerem věnujete předehtře, za dostatečný?
6. Myslíte si, že vaše vagína je natolik zúžená, takže penis vašeho partnera nemůže do ní vniknout?
7. Pokoušíte se vyhnout se sexu s vaším partnerem?
8. Jste schopna prožít orgasmus se svým partnerem?
9. Ráda laskáte a hladíte tělo svého partnera?
10. Považujete sexuální vztah se svým partnerem za uspokojující?
11. Můžete vsunout prst do své vagíny bez nepříjemných pocitů?
12. Nerada hladíte a laskáte penis svého partnera?
13. Máte pocit napětí a strachu, když se váš partner chce pomilovat?
14. Myslíte si, že je nemožné, aby jste dosáhla orgasmus?
15. Máte pohlavní styk víckrát než dvakrát za týden?
16. Máte problém říct svému partnerovi co se vám na vašem sexuálním vztahu líbí a co ne?
17. Může penis vašeho partnera vniknout do vaší vagíny bez toho, aby jste měla nepříjemný pocit?
18. Máte pocit, že v sexuálním vztahu s vaším partnerem je nedostatek lásky a náklonosti?
19. Líbí se vám, když partner laská a hladí vaše genitálie?
20. Odmítáte se milovat se svým partnerem?
21. Můžete dosáhnout orgasmu, když partner během předehtry stimuluje váš klitoris?
22. Považujete délku trvání pohlavního aktu s vaším partnerem za dostatečnou?
23. Máte pocit hnusu z toho, co děláte po čas milování?
24. Myslíte si, že vaše vagína je poměrně úzká, takže do ní penis vašeho partnera nemůže vniknout dostatečně hluboko?
25. Nelíbí se vám, když vás partner hladí a laská?
26. Zvlhne vám vagína při milování?
27. Ráda se milujete se svým partnerem?
28. Nedosáhnete při milování orgasmu?

Příloha D České znění dotazníku ECR-RS

1. Pomáhá mi, když se v případě potřeby mohu obrátit na matku.
2. Obvykle s matkou prodiskutuji své problémy a starosti.
3. S matkou všechno prodebatuji.
4. Případá mi snadné se spoléhat na matku.
5. Necítím se dobře, když se mám matce svěřovat.
6. Raději matce nedávám najevo, jak se v hloubi duše cítím.
7. Často si dělám starosti, že na mně matce skutečně nezáleží.
8. Bojím se, že mě matka může opustit.
9. Trápím se tím, že o mě matka nebude stát tak, jak já stojím o ni.

1. Pomáhá mi, když se v případě potřeby mohu obrátit na otce.
2. Obvykle s otcem prodiskutuji své problémy a starosti.
3. S otcem všechno prodebatuji.
4. Případá mi snadné se spoléhat na otce.
5. Necítím se dobře, když se mám otci svěřovat.
6. Raději otci nedávám najevo, jak se v hloubi duše cítím.
7. Často si dělám starosti, že na mně otci skutečně nezáleží.
8. Bojím se, že mě otec může opustit.
9. Trápím se tím, že o mě otec nebude stát tak, jak já stojím o něj.

1. Pomáhá mi, když se v případě potřeby mohu obrátit na partnera.
2. Obvykle s partnerem prodiskutuji své problémy a starosti.
3. S partnerem všechno prodebatuji.
4. Případá mi snadné se spoléhat na partnera.
5. Necítím se dobře, když se mám partnerovi svěřovat.
6. Raději partnerovi nedávám najevo, jak se v hloubi duše cítím.
7. Často si dělám starosti, že na mně partnerovi skutečně nezáleží.
8. Bojím se, že mě partner může opustit.
9. Trápím se tím, že o mě partner nebude stát tak, jak já stojím o něj.

1. Pomáhá mi, když se v případě potřeby mohu obrátit na nejlepšího přítele.
2. Obvykle s nejlepším přítelem prodiskutuji své problémy a starosti.
3. S nejlepším přítelem všechno prodebatuji.
4. Případá mi snadné se spoléhat na nejlepšího přítele.
5. Necítím se dobře, když se mám nejlepšímu příteli svěřovat.
6. Raději nejlepšímu příteli nedávám najevo, jak se v hloubi duše cítím.
7. Často si dělám starosti, že na mně nejlepšímu příteli skutečně nezáleží.
8. Bojím se, že mě nejlepší přítel může opustit.
9. Trápím se tím, že o mě nejlepší přítel nebude stát tak, jak já stojím o něj.